

ЛЕМКІВЩИНА LEMKIVSHCHINA

РІК XVIII, Ч. 1

ВЕЧА — 1997 — SPRING

VOL. XVIII, No. 1

НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY IN
A FREE UKRAINIAN STATE

ЛЕМКІВЩИНА

LEMKIVSHCHYNA

ВИДАЄ ОРГАНІЗАЦІЯ СБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ / PUBLISHED BY ODLWU, INC.

PIK XVIII, Ч. 1

ВЕСНА — 1997 — SPRING

VOL. XVIII, No. 1

ЗМІСТ

Великодній привіт	1
Марія Дупляк: 11 травня — День Скорботи	1
Ярина Зоряна: Але це паска, нівроку!	2
Звернення Президії Секретаріату СКУ в 50-ту річницю акції "Вісла"	3
Іван Гвозда: Українці Лемківщини відзначають 50-ліття депортаційних акцій	3
1947 рік	4
Володимир Сергійчук: Чорна сторінка нашого народу	7
Звернення: Президії Секретаріату СКУ	9
Українського Конгресового Комітету Амврики	9
Документи: Лист УККА до президента Польщі	10
Відповідь канцелярії президента Польщі	12
Lemkivshchyna:	
Easter Greetings	15
On the 50th Anniversary of heinous Operation "Wisla"	15
Documents. UCCA's letter to the President and Parliament of Poland	16
Мирослав Ханас: Лицарі чести (III)	19
Василь Шурин: В серії Долині	20
Іван Гук: Плаче Солокія!	22
Павло Лопата: Філіярет Копесса	24
З життя Організації: Вісті з КУОЛ	27
О. Труш Створено Крайовий Комітет для відзначення 50-річчя акції "Вісла"	27
Відкритий лист до Крайової Екзекутиви УАКР	28
Відійшли від нас	29
З листів до Редакції	30
Копіяда 1996/97. Список жертвовавців	31

На обкладинці: Графіка Андрія Степана.
On the cover: Graphic by Andriy Stepan.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: **Марія Дупляк** (голова редактор), **Зенон Войтович**, **Іван Гвозда**.
EDITORIAL BOARD: *Marie Duplak (Editor-in-chief), Ivan Hvozda, Zenon Wojtowych.*
Адміністратор — **Корнило Бабіяк** Administrator — **Kornyllo Babylak**

Мистецьке оформлення обкладинки Михайла Черешньовського
Cover design by Mykhailo Chereshniovskyi

КРАЙОВА УПРАВА ООЛ

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Дупляк	голова
Зенон Галькович	1-й заст. голови і реф. зовнішніх зв'язків
Володимир Кікта	2-й заст. голови
Зенон Войтович	секретар
Стефан Косцільник	скарбник
Іван Гвозда	член екзекутиви
Мирон Мицьо	член екзекутиви
Микола Дупляк	член екзекутиви

РЕФЕРЕНТУРИ

Юрій Ковальчик	допоміжний
Корнило Бабіяк	організаційний
Стефан Гованський	музейний
Іван Гресь	культ.-освітній

ВІЛЬНІ ЧЛЕНІ

Іван Васічко	Василь Гаргай
Іван Філь	Теодор Малинськ
Ярослава Кравчишин	Петро Русинко

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Михайло Дзіман	голова
Теодор Полянський	член
Іван Ниціт	член

ТОВАРИСЬКИЙ СУД

Іван Хомко	голова
Юліян Котляр	член
Анна Войтович	член

Адреса Крайової Управи ООЛ:

ODLWU, Inc.
P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007

Адреса Редакції та Адміністрації:

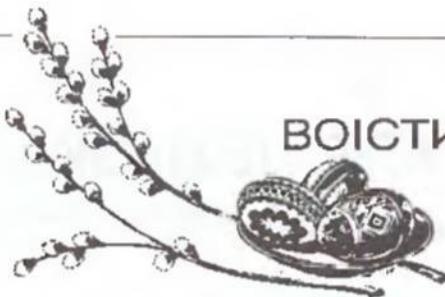
"Lemkivshchyna" Magazine
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007 USA

Printed in USA by COMPUTOPRINT Corp.
35 Harding Avenue, Clifton, NJ 07011
Tel.: 1(201) 772-2166 Fax: 1(201) 772-1963
e-mail: computopr@aol.com

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!

З РАДІСНИМ СВЯТОМ ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВОГО
ВІТАЄМО

ІЕРАРХІВ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ,
УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ І В ДІЯСПОРІ,
ПРОВОДИ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І УСТАНОВ,
А ЗОКРЕМА УПРАВИ НАШИХ ВІДДІЛІВ ТА ВСІХ ЧЛЕНІВ
І ПРИХИЛЬНИКІВ НАШИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.

ВСІМ ВАМ БАЖАЄМО РАДІСНИХ СВЯТ СВІТЛОГО ВОСКРЕСІННЯ ГОСПОДНЬОГО!

Світова Федерація Лемків

д-р Іван Гвозда, голова

Організація Оборони Лемківщини в Америці

Марія Дупляк, голова

Фундація Дослідження Лемківщини

Володимир Кікта, голова

11-ТЕ ТРАВНЯ — ДЕНЬ СКОРБОТИ

Дуже скоро наближаємось до пам'ятної дати 28 квітня. Хто із нас, наших батьків та дідів не пригадує цього дня, коли 50 літ тому в наші села прийшло польське військо та під нагайкою, наказало до двох годин залишити свою хату, свою землю та повело нас на вигнання...

50 рік про цей страшний злочин, вчинений на нашему народі — світ мовчав. Чомусь ця трагедія в ширших кругах діяспори була призабутою.

Сьогодні, завдяки нашій наполегливій праці на крайовому рівні тут на еміграції, та української громади в Польщі і Україні, справа ганебної акції "Вісла" вийшла на світло дня.

Відзначити цю сумну річницю готується не тільки членство лемківських організацій в Україні, Польщі та США; її видзначатимуть українці у цілому світі. З цієї нагоди Світовий Конгрес Українців проголосив дні від 28 квітня до 29 квітня ц. р. "Днями Пам'яти Жертв Акції «Вісла»".

Наша центральна громадська надбудова, Український Конгресовий Комітет Америки веде широку

зовнішню акцію в справі акції "Вісла" та її наслідків, та закликає всю українську громаду в США жалібними сходинами, академіями, конференціями тощо відзначити річницю депортаций.

В Польщі, де проживає найбільша кількість постраждалих в акції "Вісла", Об'єднання Українців Польщі проголосило 11-го травня ц. р. Днем Скорботи.

І ми, хоч дапеко від наших братів і сестер, в молитовному об'єднанні відзначим цю сумну річницю. Бо хто інший, як не ВОНИ, там на вигнанні, мимо депортаций, терорів і насильства зберегли свій український дух. В цей день — День Скорботи, в 50-ту річницю акції "Вісла" МИ З ВАМИ.

В цьому році сумна дата депортаций збігається з радісною датою Господнього Воскресіння, яке прийшло після Великого Посту, після Страстей Христових. Ми віримо, що і на наших прадідівських землях, де колись процвітало життя, настане Новий День, прийде Воскресіння.

Марія Дупляк.

АЛЕ, ЦЕ ПАСКА, НІВРОКУ!

(ВЕЛИКОДНІЙ СПОМИН)

Пахтіла свіжістю зоряна підгірська земля. Весняним шумом бурчав потік та шумливо вливався у сріблолентний Сян. Лозою "базьками" замайпіся надсянські береги. Сині "кузінки" та біленькі "стокротки" висували щораз сміливіше свої голівки, вітаючи прохожих. Теплі, сонячні промінчики гралися з босоногими дітиськами, які вибігали з "хиж" та хлюпалися в калюжах.

Це була весна. А з нею зближалася й Великдень та безліч приготувань до нього тому, що ще світ світом не чув, щоб у брудній, небіленій хаті стрічати Великдень.

То ж білено стіни, сволоки, мащено долівки, мито все устаткування. Кожний "дрант" мусів близьти свіжістю, взірцево, чистенько.

Все це робилося в останній тиждень посту, щоб хижка пахла, щоб в чистій хаті, чи то пак хижі, спекти паски, що було найважливішим своєрідним ритуалом, якого побожні ґаздині суворо дотримувалися.

Не можна було "рипатися", тобто відчиняти дверей, не можна навіть було голосно вигукнути, коли сходила паска. То ж усі дорослі і малі мусіли ходити на пальчиках або в теплий час ґаздиня заздалегідь виганяла малечу надвір так на довго, аж доки паска не зарум'яниться в печі.

Чим більша паска, тим більше свідчило про заможність ґаздів, а тому кожна ґаздиня старалася спекти якнайбільшу паску, щоб тим ще доказати своє кулінарне уміння та заможність.

Вісткою пронеслося по селі, що Загорба Юстина продала корову та викупила найкращу мукуньольку, щоб спекти порядну паску.

Ніхто не знав, де Юстина розшукала величезну форму, більшу за жорновий камінь, точнісінько дотримувалася всіх належних ритуалів, перехрестивши тричі, як Бог приказав, посадила паску в піч. І росла собі паска, неймовірно росла. Аж досягнула "челюсті"-стелі в печі, а піч була збудована з каміння та цегли.

— Що ж робити? — сушила собі голову

Великодня карточка.

Юстина. — Як витягти паску з печі, — але рівночасно гордістю сповнилося її серце.

Придавити паску? Не годиться! Це означає невдачу на господарстві. А що, Боже борони, якщо б запалася посередині, то вже напевно комусь гріб в родині. А що паска виросла — це означає добробут.

Загорба Юстина не могла дозволити, щоб комусь в її родині сталося щось зле. Вона мусить

ЗВЕРНЕННЯ

Президії Секретаріату СКУ в 50-ту річницю акції "Вісла"

День 28 квітня 1947 року вписався в новітню нашу історію, як початок великої трагедії українського народу.

Того пам'ятного дня, комуністичний уряд Польщі хотів на завжди розв'язати проблему корінного українського населення, яке жило в межах польської держави. В той день почали вони горевісну акцію "Вісла". В час жорстокої Акції, яка тривала від 28 квітня до 28 липня 1947 року, великим терором депортували біля 150 тисяч українців з їх працьківських земель. Руйнували церкви, нищили багато пам'яток культури, але українського духа в народі знищити не змогли.

В 50-ту річницю великої трагедії клонимо наші голови в пошані всіх тих, хто загинув, чи страждав в той час.

В їх пам'ять Президія Секретаріату Світового Конгресу Українців проголошує дні

28 квітня до 28 липня 1997 р.

"Днями Пам'яті Жертв Акції "Вісла".

Торонто, квітень 1997 р.

Президія Секретаріату СКУ

витягнути паску цілою, неушкодженою, рум'яною. Розібрati челюсті. I вона так спрітно з допомогою чоловіка Ілька це зробила.

Це був живий Страсний четвер. А в Страсну суботу під вечір все село не могло вийти з дива.

Загорба Ілько, вдягнутий в домотканий, льняний білий "кафтан"-жупан, такі самі добротні штаны крокував поважно, як це й личить статечному газді, на плечах у нього в білесенькій, льняній вереті, завинена небувалої величини паска.

Шнурочком довкола церкви розмістилися люди зі свяченім. Ілько став першим біля дверей церкви, щоб кожний мав нагоду побачити те, що він приніс на свячене.

З розявленими ротами стрічало ціле село Юстини Загорби диво. "Але, це паска, нівроку, нівроку!" — говорили люди.

Проводжали Ілька після посвячення з такими далі розявленими ротами та, мабуть, заздрісними очима. Дехто на жарт, а дехто й з пересердя казав: "Ta це й не диво, що така велика, бо це ж його корова!"

I пішло селом, що Ілько поніс свою корову на плечах... Але не зважав на це Ілько та його двоє дрібних дітей: Ганя й Михайлик, що дрібними, босими ніжками дріботіли з кошиком свяченого добра.

Вони раділи, що завтра після "резурекції" тато паскою поцілує їхні голови, щоб сильні та здорові були упродовж цілого року... Тоді Ганя й Михайлик поцілюють руки татові й мамці та ще й поцілюють паску та будуть ділитися свяченим яйцем і їсти-муть скільки захочут, цієї великої, білої, пахучої паски. I смакуватиме вона так, як нічого не смакувало досі, бо це посвячена, Божа паска!

УКРАЇНЦІ ЛЕМКІВЩИНИ ВІДЗНАЧАЮТЬ 50-ЛІТТЯ ДЕПОРТАЦІЙНИХ АКЦІЙ

В 1997 р. українська лемківська громада по всіх поселеннях світу буде обходити сумні роковини насильних, депортацийних акцій, яких допустилася польська влада п'ятдесят літ тому назад, щоб знищити українськість у Польщі. Зокрема, найбільш ганебною і компромітуючою для Польщі була акція "Вісла", яка була спрямована на те, щоб ґеноцидним способом остаточно розв'язати питання фізичного і духовного існування української меншості. Польща застосувала супроти своїх громадян української національності методи спільноті відповідальності і знищення, які практикувала фашистська Німеччина, щоб вигубити всяких "унтерменшів", а комуністична Росія їх застосовувала, щоб знищити десятки мільйонів всяких "ненадійних" членів національних меншин советської імперії.

Ці роковини є скорботними ще й тому, що ціле українство, а зокрема українська діаспора в Західному світі майже ніколи не присвячувала серйозної уваги цій, одній з найбільших трагедій українського народу, що до певної міри послабило вартість її багатьох різних політичних акцій, заяв, чи відозв.

П'ятдесяті роковини наруги над українською громадою в Польщі являються тим більше трагічними, що й Україна була до неї причетна, поскільки її комуністичний уряд підписав 9 вересня 1944 р. з Людовою Польщею договір в справі взаємної депортації їх громадян. Цей договір став вироком кари смерті для населення Лемківщини, як й для всіх інших українців під Польщею.

Українська лемківська еміграція по цілому світі, а зокрема її виразник Організація Оборони Лемківщини в Америці старалася заступитися так за своїх земляків лемків, як й за всіх українців у Польщі. Вона всю свою енергію і ресурси спрямувала на допомогу жертвам польської акції вигублення українства на терені Польщі. Зокрема ООП старалася інформувати про трагічну ситуацію

українську громаду у Польщі і поза її межами. За тяжко здобуті фонди ООП видавала часописи, книжки, журнали, як й безпосередньо допомагала критично потребуючим українцям, жертвам польсько-російського терору. ООП зверталася із чи сельними петиціями, протестами, заявами, проханнями, так до своїх, як і до чужих, щоб не допустити до повного вигублення українства "огнем і мечем".

ООП в Америці разом із Об'єднанням Лемків Канади (ОЛК) для більш сконцентрованої акції по лінії матеріальної і моральної допомоги українцям у Польщі, зокрема з точки зору людських прав, створили 14 серпня 1971 р. в Йонкерс, Н.Й., Світову Федерацію Лемків, яка на Першому Світовому Конгресі СФЛ, 8-10 жовтня 1993 р. у Львові формально поширила свої акції на Європейський континент.

Перший Світовий З'їзд СФЛ рішив відзначити скорботні роковини 50-ти депортацийних акцій в 1945-1947 рр., присвяченням їм 2-го Світового З'їзду СФЛ.

Одним із найважніших завдань Організації Оборони Лемківщини в ЗСА, Об'єднання Лемків Канади, Об'єднання Лемків Польщі, Союзу Руцинів-Українців Словаччини, та Колегії Товариства "Лемківщина" в Україні, в рамках їх зовнішньої дії, було виготовити з нагоди 50-ї акції "Вісла" відповідну петицію з підписами з цілого світу, і вручити ті петиції міжнародним організаціям, які займаються питаннями людських прав: ООН, НАТО, Європейській Раді, урядам Польщі, України, ЗСА, Словаччини, та Канади. Лемківські організації також рішили видати спеціальне число Анналів, присвячене акції "Вісла".

Впродовж кількох останніх років, зокрема в ЗСА, як й в Україні, лемківські організації називали приблизно 25,000 підписів на петицію-звернення до урядів вищезгаданих країн і організацій.

Голова СФЛ проф. д-р Іван Гвозда зустрічався

із членами Президії СФЛ (голова Колегії Товариства Лемківщина проф. Іван Щерба, проф. Орест Чабан, проф. Ілля Чулик, д-р Степан Криницький, Олександер Венгринович) у Львові, а відтак перебував в Києві, щоб стрінутися з різними представниками українського уряду. Поїздка тривала від 13-27 вересня 1996 р. У Львові, Голова СФЛ зустрічався із членами Управи Львівського Крайового Товариства, та Колегії Товариства "Лемківщина". Тут обговорювалися плани 2-го Світового Конгресу СФЛ, 50-тя акції "Вісла", виїзду в Київ. Голова СФЛ мав також нагоду стрінутися із головою державної адміністрації і Львівської області Миколою Горинем, з ректором Львівського державного університету ім. І. Франка проф. Іваном Вакарчуком, і з головою осередку лемків в Трускавці д-р Іваном Оводом. Голова СФЛ стрічався з великою лемківською громадою Тернопільщини на чолі з її головою О. Венгриновичем, з депутатом Верховної Ради України — М. Косівим. Треба ще додати, що Голова СФЛ мав інтерв'ю в Львівському телебаченні. Інтерв'ю переводив Генеральний директор Володимир Кметик.

Всі ті зустрічі для Голови СФЛ були надзвичайно корисними, бо дали нагоду зорієнтуватися, наскільки організаційна система лемків на Україні є для них важливою, познайомитися з їхніми поглядами на політичні спільні справи, та з їхніми планами на майбутнє. Треба ствердити, що під сучасну пору найбільше хвилює всіх наставлення польського і українського урядів до питання акції "Вісла".

Лемківська делегація на чолі із головою СФЛ мала нагоду також відвідати й Інститут Народознавства Академії Наук України у Львові, стрінутися з його директором, професором Степаном Павлюком, та з головою Наукового Сектора "Лемківщина" при Відділі Карпатознавства. Тут обговорювалося зasadничо два питання: Створення Наукового Сектора "Лемківщина", та про підготовку кількатомового історично-етнографічного дослідження "Лемківщина", включно з третім його томом "Лемки в діаспорі". (Голову СФЛ окремим листом вже повідомлено, що Інститут Народознавства АНУ створив спеціальний Науковий сектор "Лемківщина", якого головою призначено Юрія Г. Гошка).

Після полагодження багатьох організаційних

1947 РІК

У горах Карпатах сумні дні настають
Бо юж наші лемкі гори опускають.
Опускають гори, але не з радості,
Прийшов такий розказ від пана старости.

В неділю раненько, як сонечко стало,
В той час польське військо в село приїхало.
Ляхи, приїхали — такий розказ дали,
Щоб за 2 годині лемкі ся вибрали.

Посумніли лемки та стали плакати,
А капраль юж кричить: "Пора виїзджати!"
Пора вїзджати, статок виносити
І там на болоті його положити.

В неділю, в полуднє,
Як дзвони дзвонили,
В той час наші лемки
Гори опистили.

До першої станції везли нас фірами,
Далі обіцяли вести потягами.
Ой везли нас, везли, по дорозі били,
Мужів, жінок катували, діти голосили.

Як нас вивозили, — то нам обіцяли,
Що там на Заході ліпше будем мали.
Ми їм повідали: "Не хцеми Заходу,
Лиште нас в Карпатах, дайте нам свободу!"

Привезли на Заході, стали ми ридати,
Боже, ти наш Боже, як ми будем жити?
Поле не оране, ані не сіяне,
Лем пусті будинки, порозвалюване...

Тераз на Заході ми, лемки, живемо,
А як Польща впаде, до Карпат вернемо.
А вам, ляхи, жичем, щоби ви дождали,
І вас з вашої Польщі йще колись прогнали.

З Польщі вас прогнали,
В чужий край заслали,
Щоб прокляті ляхи
Той кривди зазнали.

Травень, 1947 р.

Автор невідомий.

Зустріч в Міністерстві у Справах Національностей. Сидять зліва: міністер Володимир Євтух, Н.Н., Іван Щерба — голова Т-ва "Лемківщина" та Сергій Сабадаш — начальник управління міжнародних зв'язків.

Проф. д-р Іван Гвозда передає Міністрові України у Справах Національностей та Міграції Володимирові Євтухові петиції-звернення з підписами в справі акції "Вісла".

справ у Львові, лемківська делегація вийшла до Києва, де була поповнена головою управи відділу Товариства "Лемківщина" на Київщину, Степаном Зеньо. Завданням поїздки до Києва було стрінутися із головою Міністерства України у Справах Національностей та Міграції, та з найвищими чинниками Міністерства Зовнішніх справ України.

В Міністерстві у Справах Національностей делегація зустрілася із Міністром Володимиром Євтухом, у присутності начальника Управління Міжнародних Зв'язків Сергія Сабадаша, та інших членів Міністерства, з якими мала довгу розмову. Всі вони виявили глибоке зрозуміння до лемківського питання, і взагалі до питання всього українства у Польщі, зокрема оцінюючи це питання з точки зору скорботного 50-тя депортаційних акцій українців та геноцидної акції "Вісла". Треба підкреслити, що під час відвідин у міністерстві, лемківська делегація вручила міністрові Євтухові петицію-звернення з нагоди 50-тя ганебного вивозу лемків, разом із залученими листами з 25,000 підписами. Розмова з міністром йшла також і по лінії заяв в цій справі Президентом Кучмою під час його недавної візити у Польщі. До речі, Президент Польщі Президент виявив детальну обізнаність із ситуацією лемків в його країні, в чому є велика заслуга відповідних знавців у цій справі в міністерствах.

Дискутувалося також питання 2-го Світового Конгресу СФЛ, та проблеми більшої співпраці на майбутнє між СФЛ і другими державними чин-

никами України.

В Міністерстві Закордонних Справ лемківська делегація стрінулася із першим заступником міністра з Антоном Бутейком (міністер Удовенко в той час виїхав до Нью-Йорку), у присутності додаткового міністра Євгена Кириленка, та кількох інших осіб. Речники міністерства дуже добре орієнтувалися в лемківських і загально-українських справах у Польщі (як також у Словаччині, і в інших країнах). З приємністю, і з гордістю члени делегації ствердили, що Міністерство Закордонних Справ України прийняло її надзвичайно ввічливо, та виказало велике зрозуміння до існуючої ситуації українства у Польщі, та до старань СФЛ по лінії ліквідування акту акції "Вісла" та її наслідків, щоб історичні українсько-польські болючки, — якими болючими вони не були б, не стали на перешкоді так потрібної співпраці між Україною і Польщею.

Перші кроки нападнання зв'язків із урядом України, на думку лемківської делегації, були наскрізь позитивними, і надійними. В майбутньому треба буде старатися вдерживати якнайближчі і постійні зв'язки з різними державними і приватними чинниками, як і з відповідними впливовими особами. Тегар дальшої праці по цій лінії має спочивати на плечах проводів зорганізованого

ЧОРНА СТОРІНКА НАШОГО НАРОДУ

Передруковано за *Голосом України*, ч. 172 (922).

Коли в липні 1656 року московський цар Олексій Михайлович поцікавився в Богдана Хмельницького, де має пролягти західна межа українських земель, то гетьман дав чітку відповідь: "Як за давніх князів руських — по Віслу й угорську границю".

Так, ще за часів Київської Русі Лемківщина, Надсяння, Холмщина й Підляшша входили до держави наших предків. Ці українські етнічні території пізніше належали до Галицько-Волинського князівства як держави нашого народу. Саме там, за Бугом, 1253 року в Дорогочині папський легат коронував Данила Галицького на короля всієї Русі, визнаючи, таким чином, українську державність від імені Європи.

* Доктор історичних наук, викладач Київського університету імені Тараса Шевченка.

лемківства на Україні, зокрема на плечах Головної Управи Товариства "Лемківщина".

Перші офіційні кроки наладнання співпраці з відповідними чинниками української держави в Києві в справі питання всеобщого відродження лемківського питання, були надзвичайно успішними. До цього, безперечно, у великий мірі спричинилася Організація Оборони Лемківщини в ЗСА з її головою Марійкою Дупляк, як і рівнож Управа Колегії Товариства "Лемківщина" у Львові, на чолі із її головою проф. д-р Іваном Щербою, та член делегації, голова Управи відділу Товариства "Лемківщина" в Києві Степан Зеньо. Та, однаке, в Києві незаступимою помічницею в справах котактів на вершинах виказалася наша землячка, головний спеціаліст Генеральної Дирекції по обслуговуванню іноземних представництв Степла Петрівна Мироненко, член відділу Товариства "Лемківщина" в Києві.

І тільки через століття ці землі потрапляють під владу Польщі, якій дуже важко доводилося поборювати бажання тутешнього населення залишатися при батьківській вірі й традиціях, з рідною українською мовою. Тож не дивно, що й за часів козаччини православні парафії мали велике поширення на правобережній привіслянській території, в тому числі в Люблині, де посли Богдана Хмельницького до польського сейму вимагали відновлення української церкви.

Не дивно, що вспід за своїм гетьманом генеральний писар Іван Виговський вимагав від шведських представників, щоб їхні війська не займали самі й не передавали угорцям привіслянську територію, бо то — українська земля.

Незважаючи на багатовіковий натиск польського елементу, українці продовжували зберігати своє ество на цих територіях і до Першої світової війни, хоча й етнографічна межа все-таки посунулася на схід.

Але, враховуючи історичне право нашого народу, Центральні держави на Берестейських переговорах узимку 1918 року погодилися залишити за Українською Народною Республікою Північну Холмщину й Підляшша, що до того часу перебували в складі вже розваленої Російської імперії.

Не зовсім випадково й те, що в таємному додатку до пакту Молотова—Рібентроппа, підписаного 23 серпня 1939 року, кордон між СРСР і Німеччиною мав пролягати по річках Сян і Віслі... Але, як відомо, Сталін, укладаючи нову угоду з Гітлером 28 вересня 1939 року — про дружбу і кордони з Німеччиною, обміняв українські землі за лінією Керзона на приєднання в майбутньому до СРСР території Литви.

Сподівання на об'єднання всіх українських земель в одній державі з'явилися 1944 року, коли Червона Армія наблизялася до лінії Керзона. 20

липня, наприклад, тодішній керівник УРСР Микита Хрущов запропонував Сталіну свій проект створення з українських етнічних земель за державним кордоном Холмської області в складі УРСР. Крім того, до речі, згодом з'явилися проекти про приєднання до Української РСР й інших українських етнічних земель: Західної Галичини (Надсяння й Лемківщини) — до Дрогобицької області, Пряшівської Русі й Мараморошини — до майбутньої Закарпатської, Південної Буковини — до Чернівецької.

Та, повертаючись до долі українців у Закерзонні, треба підкреслити, що з приходом Радянської Армії вони також пов'язували свої сподівання про возз'єднання з братами зі Сходу. На адресу Сталіна та Хрущова від них надходили колективні клопотання буквально з кожного українського села

Ця подія боляче вдарила не тільки українців Закерзоння. Пригнічені були усі, хто хотів, щоб наш народ нарешті став жити однією сім'єю. Відтепер зникали всі надії на те, що возз'єднуються всі українські землі — хай навіть у формі великої української радянської республіки. Українська земля знову розривалася на частини.

Негайно було сформовано апарат Головного Уповноваженого з переселення українців в УРСР, котрий очолив тодішній заступник наркому харчової промисловості УРСР, майбутній перший секретар ЦК КПУ і Голова Верховної Ради СРСР Микола Підгорний. 23-24 жовтня 1944 року він з участю секретаря ЦК КП(б)У Дем'яна Коротченка провів у Люблині спеціальну нараду, на якій було обговорено всі деталі майбутньої великомасштабної акції, яка розтягнулася на два роки замість кількох

До однієї з найбільших трагедій українського народу можна віднести цю варварську акцію, бо це був свідомий злочин проти корінного населення, якого насильно позбавили його землі.

Це справжній геноцид проти українців, справді чорна сторінка нашої історії, яку ми не можемо забувати!

з проханням приєднати їхню батьківську землю до України. І треба сказати, що Микита Хрущов хотів їм у цьому доопомогти, про що засвідчують документи. Але вказівка з Кремля була зовсім інша — українців "добровільно" переселити з території, що має відійти до Польщі, в Радянську Україну, а поляків, котрі проживають в УРСР, відправити за Буг.

І Микита Хрущов змушений був, виконуючи волю Москви, слухняно підписати 9 вересня 1944 року в Любліні з головою Польського Комітету Национального Визволення Осубкою-Моравським "Угоду про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території УРСР".

місяців. Усі поневіряння, великі жертви, яких зазнало українське населення протягом цього часу, викладено в підсумковому звіті майже на 200 сторінках. Але не описати, звичайно, цим документом всієї трагедії українців Польщі, котрих вирвали з батьківських земель, переселивши спочатку в 1944-1946 роках 482 тисячі їх до більшості областей УРСР, в тому числі й на Донбас, а потім, 1947 року, в результаті злочинної акції польської держави під назвою "Вісла" — на колишні німецькі землі на Одрі та в Східній Пруссії. Величезна українська етнічна територія в південно-східній Польщі, по суті, перестала існувати.

ЗВЕРНЕННЯ

ПРЕЗИДІЙ СЕКРЕТАРІАТУ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ У 50-РІЧЧЯ АКЦІЇ "ВІСЛА"

Багато горя зазнав наш народ від окупантів, які на протязі століття приходили на наші землі. Одною з таких трагедій останнього часу є ганебна Акція "Вісла".

У 1947 році комуністичний уряд Польщі раз назавжди хотів розв'язати проблему корінного українського населення в межах сучасної польської держави. Жорстоким терором та насильством депортував біля 150 тисяч українців з українських етнічних земель Підляшша, Надсяння, Лемківщини та Бойківщини. Знищили багато церков, пам'яток культури, але українського духа знищити не змогли.

Сьогодні українська громада в Польщі під проводом Об'єднання Українців у Польщі добре зорганізована та сильна. Вже від довгих років вона робить старання, щоб уряд Польщі засудив політику попереднього комуністичного уряду, ганебну Акцію "Вісла", як злочин проти українського народу. Президія Секретаріату СКУ завжди підтримувала становище ОУП. Ми з признанням схвалили рішення Сенату Польщі, який вже в 1990 р. засудив "Акцію Вісла". На жаль, не зробив це уряд Польщі.

Тепер, в 50-річчя цієї трагедії знову звертаємося з закликом до Президента, Сейму та уряду Польщі засудити Акцію "Вісла" і, згідно з міжнародними законами, вибачитися перед потерпілими та призвати їм відповідне відшкодування.

Звертаємося до Президента та уряду України, щоб підтримав справдані вимоги української громади Польщі. Уважаємо, що задля добросусідських відносин між державами Польщі та України справа ця мусить бути позитивно розв'язана.

Просимо всі наші складові організації, центральні, крайові та громадські проводи активно підтримувати заходи ОУП.

У 50-ту річницю клонимо наші голови в лошані всіх тих, що потерпіли від Акції "Вісла".

Звертаємося до українців у всіх країнах нашого поселення, щоб гідно відзначити цю трагічну подію в історії нашого народу.

УККА В 50-РІЧЧЯ БЕЗСПАВНОЇ АКЦІЇ "ВІСЛА"

Як здорове, родюче дерево, людина вростає коріннями своїх культурних надбань за століття в землю, на якій були вилукані і створенні найкращі досягнення її життя. Святими і дорогими є місця, де ступив свій перший крок, де виглядав першу Різдвяну зірку і де слочив в мірі прах предків. Не зробите добра, вирвавши коріння здорового дерева з родючої землі, з котрої воно плекало ложивні соки з дня свого народження. Так було вирвано з корінням з рідних земель більш як 650-тисячне поселення українського народу, проживаюче на східних територіях Польщі в 1944-1947 роках і вивезене примусово частинно в СРСР, а опісля на лівінічний захід Польщі. Мотивацією цих шахматних гор не було жадне стихійне лихо чи непридатність земель для життя, а тільки злобна ненавість до близького та бажання знищити і ліквідувати українське меншинство, яке називало ті землі своєї Батьківчиною, і прагнуло до розвитку та збереження рідної української культури, будучи за межами України.

Керуючись протигуманною політикою, уряд тогочасної Польщі почав з вересня 1944 року переведення примусового виселення українського народу з Польщі до Советського Союзу, вживаючи брутальну військову силу. Менш, як за два роки часу майже 500 тисяч українців насильно викинені з рідних домівок і вивезені до СРСР. Багато замордовано, зокрема духовенство, церкви понищено.

Другий етап поневір'я українського населення в Польщі почався з січня 1947 року, коли Генеральним Штабом Війська Польського було розроблено акцію, яка стала відома під назвою Акція "Вісла", переведення українців Лемківщини, Холмщини, Підляшша, Бойківщини та Надсяння на німецькі території, приєднані до Польщі після війни. Ніхто не питав тих людей їхньої згоди, навіть не мали часу, щоб, принаймі, зібрати свій життєвий доробок для переїзду. Їх, як злочинників, зірвано о 4-ій годині рано з дозволом на 2-годинне паковання і гнано на чужі для них землі. Ще гіршого трактування зазнали інтелігенція, духовенство, які були ув'язнені без судових вироків на кілька років та заслані у табір Явожно.

Людство повинно пам'ятати свою історію, як славну так і безславну, тим паче, щоб ніколи не повторити тих самих помилок, від яких страждають його сини і доньки. Тому, в час 50-ї річниці ганебної акції "Вісла", Український Конгресовий Комітет Америки одною з найважливіших резолюцій на XVII Конгресі Українців Америки намітив, як окрему зовнішню акцію, привернення уваги світу до геройчної боротьби УПА та трагедії безславної Акції "Вісла". З цією метою, заплановано висвітлення цієї історичної події окремими статтями в Українському Квартальнiku, а також виготовити та передати Польському урядові меморандум" та звернення з вимогами засудити Акцію "Вісла" та створити програму регабілітації переселенців та їх компенсат. На місцевому рівні, закликаємо всю українську громаду пом'януть та вшанувати всіх пострадавших від цієї акції церковними Богослужіннями, науковими конференціями та жалобними сходинами.

Крайова Екзекутива УККА.

ДОКУМЕНТИ

Від Редакції: Нижче містимо листа Українського Конгресового Комітету Америки до президента А. Квасьневського та Сейму Польщі. Зберігаємо мови оригіналу: польську (нижче) та англійську (ст. 16 "Лемківщини"). Відповідь канцелярії президента А. Квасьневського подаємо в мові оригіналу, та в перекладі на українську мову.

6 styczeń, 1997

Szanowny Pan Aleksander Kwaśniewski

Prezydent Rzeczypospolitej Polski
ul. Wiejska 10
00-902 Warszawa, Polska

Szanowni Posłowie Sejmu Rzeczypospolitej
Sejm Rzeczypospolitej Polski
ul. Wiejska 4/6
00-902 Warszawa, Polska

Panie Prezydencie i Szanowni Posłowie;

Na zebraniu 11 grudnia 1946 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych zatwierdziła Ustawę o Zapobieganiu i Karaniu Zbrodni Narodowych, które definiuje się następująco:

W świetle powyższej Ustawy, zbrodnia narodowa to jeden z poniższych aktów związanych z intencją zniszczenia w części, bądź w całości, kultury, rasy lub religii narodu, tak np:

a) *Zabijanie członków danej grupy.*

b) *Poważne znęcanie się fizyczne i psychiczne nad członkami danej grupy.*

c) *Narzucaanie grupie takich warunków życia, które doprowadzą do całkowitego, bądź częściowego zniszczenia fizycznego.*

d) *Wydawanie ograniczeń zmierzających do ograniczenia ilości urodzeń w danej grupie.*

e) *Odbieranie przemocą i przekazywanie dzieci z jednej grupy do drugiej.*

Wiosną 1943 roku główna partia polityczna w Polsce poruszyła sprawę zorganizowania wymiany ludności z USSR. Dokładniej mówiąc, chodziło o rozwiązywanie problemu narodowości ukraińskiej w Polsce. Sprawa ta zanurzała poparcie wielu środowisk społecznych, które poczęły prześladować, atakować i dyskryminować ludność pochodzenia ukraińskiego.

Pod koniec II wojny światowej polscy komuniści objęli kontrolę nad urzędami państwowymi. Aby zwiększyć swą popularność, powojenny urząd postanowił wydać zarządzenie dotyczące mniejszości narodowych. Ciekawe, że niektóre z pierwszych aktów prawnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Deklaracja Narodu Polskiego z 1 stycznia 1944 roku oraz Manifest Lipcowy z 22 lipca 1944 r.) podkreślały prawo narodów do samostanowienia, lecz nie wspominały o prawach mniejszości narodowych w Polsce.

9 września 1944 r. został podpisany układ pomiędzy Polską Rzeczypospolitą Ludową a Ukraińską Socjalistyczną Republiką Radziecką w sprawie przesiedlenia ludności ukraińskiej z terytorium Polski do USSR i obywateli polskich z terytorium USSR do Polski. Układ zastrzegał możliwość dobrowolnego wyjazdu, jednak bardzo szybko ten punkt umowy został złamany. Prawie natychmiast po zakończeniu wojny wojsko polskie weszło na terytoria zamieszkałe przez Ukraińców. Okrążało wioski i przy użyciu siły zmuszało Ukraińców do opuszczenia swych posiadłości i wyjazdu do USSR. W rezultacie całe wioski pomiędzy Bugiem i Sanem zostały wysiedlone, mieszkańców bestialsko torturowano, wielu z nich zginęło podczas masowych egzekucji. Zagrabiono ich mienie osobiste a wiele domów spalono. Grekokatolicki i prawosławni duchowni, jak również obiekty sakralne wschodniego obrządku były fizycznie zniszczone. Niektóre z najbardziej okazałych ukraińskich katolickich cerkwi zostały kompletnie zniszczone, bądź przejęte przez katolików obrządku rzymskiego, inne zamknięte: Cerkiew Objawienia Pańskiego, wybudowana w 1872 roku; Cerkiew Św. Dymitra w Leljuczewie z 1861 roku; Cerkiew Św. Marii Opiekunki w Łabowej, postawiona w 1787 roku; Cerkiew Św. Kosmy i Damiana w Myluku z 1792 roku; Cerkiew Michała Archanioła w Żegiestowie z 1920 roku. Spośród 6 ukraińskich katolickich cerkwi okręgu miasta Sanok, tylko cerkiew Św. Trójcy przetrwała do dziś. Jeden z najwyżej postawionych duchownych, Jego Ekscelencja Kyr Josafat Kocylowski, biskup Przemyśla, Sanoka i Sambora, został aresztowany przez wojsko polskie, bity, więziony, a w 1945 r. wydany Rosjanom. Uwięziony przez Rosjan był brutalnie torturowany, a w końcu zamordowany 17 listopada 1947 roku. Jaskrawym przykładem nagonki na ukraińskie cerkwie jest przypadek ks. Michała Plarzta. Wojsko polskie siłą zabrało go z ołtarza, podczas celebrowania mszy po czym rozstrzelono go wraz z żoną i synkiem, jeszcze niemowlęciem, Jerzym.

Do 1 września 1946, około 500.000 Ukraińców wbrew własnej woli zostało wysiedlonych do USSR. Około 200.000 pozostało w Polsce, przeważnie w górach, niedostępnych regionach kontrolowanych przez ukraińskich powstańców. Układ z 9 września 1944 r. po dwóch poprawkach, w końcu wygasł i Ukraina SRR nie musiała go odnawiać. Tym niemniej problem pozostałej w Polsce ludności ukraińskiej miał być załatwiony do końca.

W listopadzie 1946 r. wstępna propozycja przesiedlenia pozostałych Ukraińców na Ziemię Odzyskane przedstawiona została I Sekretarzowi Polskiej Partii Robotniczej, Władysławowi Gomułce. W lutym 1947, zastępca Szefa Sztabu Generalnego WP gen. brygady, Stefan Mossor, wydał jednoznaczne i jasne polecenie "Z nadejściem wiosny należy energicznie powrócić do programu, przesiedlać tę ludność rodzinami, rozsiać ich na Ziemiach Odzyskanych, gdzie powinni pomału się asymilować". 29 marca 1947 r. Biuro Polityczne Komitetu Centralnego Polskiej Partii Robotniczej, uchwałą ustawę. "Ewakuować Ukraińców, jak również rodziny mieszané na Ziemię Odzyskane, osiedlając je tam w możliwie najrzadszym rozproszeniu, nie bliżej jak 100 km. rodzina od rodziny". Ścisłe tajny dokument datowany 16 kwietnia 1947 r. zawiera dokładne instrukcje specjalnej operacji "Wschód" (poźniej zmieniono nazwę na "Wisła"):

ZADANIE

Rozwiązać ostatecznie problem ukraiński w Polsce. W tym celu:

a) *Przeprowadzić w porozumieniu z Państwowym Urzędem Repatriacyjnym ewakuację z południowego i wschodniego pasa przygranicznego wszystkich osób narodowości ukraińskiej na ziemię północno-zachodnią, osiedlając je tam w możliwie najrzadszym rozproszeniu.*

b) *Ewakuacją będą objęte wszystkie odcienne narodowości ukraińskiej z Łemkami włącznie, jak również mieszane rodziny polsko-ukraińskie.*

c) *Na obszarze głównego siedliska band, w południowo-wschodnim cyplu państwa (rejon Sanoka) ma być przeprowadzona ewakuacja całkowita, obejmująca również polską ludność cywilną, bez względu na przynależność zawodową, społeczną czy partyjną. Ten teren będzie w przyszłości zaludniony osadnictwem wojskowym.*

d) *Akcja ewakuacyjna ma być przeprowadzona w terminie jak najkrótszym (o ile można, w ciągu 4-ch tygodni) ze względu na konieczność obsiania gruntów przez nowych osadników na tych terenach.*

e) *Równocześnie z akcją wysiedlania ma być przeprowadzona akcja ofensywnego zwalczania band UPA, które po ukończeniu ewakuacji muszą być bezwzględnie wypędzone.*

Minister
Bezpieczeństwa Publicznego
Radkiewicz
general brygady

Minister
Obrony Narodowej
Żymierski
marszałek Polski

Tekst oficjalnego dokumentu zawierał głównie wytyczne tej militarnej akcji "ostatecznego rozwiązania" ukraińskiego problemu w Polsce. Oznaczał on całkowitą deportację ludności etnicznej pochodzenia ukraińskiego, jak również mieszanych (ukraińsko-polskich) rodzin.

Zajęte gospodarstwa, wioski, miasta były zasiedlane "czystymi" Polakami, przeważnie emerytowanym personelom wojskowym.

Daleko odbiegające od zarządzeń "pierwszego oblicza", dyskryminujące i niehumanitarne z natury metody, były użyte w złych zamiarach. Przed wszystkim wojsko wkroczyło do wiosek stosując agresję. Mieszkańcom zakomunikowano, iż mają 2 godziny na spakowanie swego majątku. Konwój wojskowy eskortował ofiary represji do stacji kolejowych, gdzie następnie podzielono ich na grupy. Inteligencja, kler i podejrzani o współpracę z partyzantką zostali aresztowani i wysłani do obozu koncentracyjnego w pobliżu Oświęcimia. Plan deportacyjny zakładał, że przesiedleni Ukraińcy nie powinni stanowić więcej niż 10% ludności danego miasta czy wsi. Pomiędzy 29 kwietnia a 12 sierpnia 1947 r. około 140.000 Ukraińców zostało przymusowo wysiedlonych. Należy dodać około 10.000 wysiedlonych w ciągu paru następnych miesięcy. Przesiedlonym Ukraińcom nie wolno było opuszczać ich nowych miejsc zamieszkania. Ukrainskie cerkwie i szkoły były zakazane. Plan deportacji całkowicie wypełnił swe "najważniejsze zadania": polonizacja przesiedleńców oraz zakaz używania słowa "Ukrainiec".

27 lipca 1949 r. poszkodowani oficjalnie zostali pozbawieni jakichkolwiek praw w stosunku do siłą odebranych im majątków. Zarówno majątki indywidualne jak i społeczne stały się własnością władz odpowiednich województw. W ramach "uzupełnienia" wspomnianej operacji, rząd polski przystąpił do dalszego zacierania wszelkich śladów ukraińskiego istnienia w południowo-wschodniej Polsce — zmieniono nazwy gór, cmentarzy, archiw, muzeów, bibliotek, pomników, ulic oraz miast i wsi. Jeżeli cerkwie nie przerobiono na rzymsko-katolickie kościoły, to służyły one jako magazyny. Wnętrza sakralne bezczeszczono iniszczono.

PODSUMOWANIE

Ukraiński Kongresowy Komitet w Ameryce jest bezdochodową organizacją, która reprezentuje i dba o interesy Ukraińców-Amerykanów, jak również Ukraińców w świecie. UKKA wiele razy pośredniczyło w kontaktach amerykańsko-ukraińskich zarówno na szczeblu indywidualnych organizacji, jak również na szczeblu państwowym.

UKKA uważa, że sytuacja jaka zaistniała w Polsce w latach 1945-1947 w odniesieniu do Ukraińców, zalicza się do kategorii spraw o wadze międzynarodowej. Akcję "Wisła" można zaliczyć do zbrodni narodowych, zgodnie z konwencją ONZ. Następstwa przestępstw dokonanych na ukraińskim narodzie w Polsce są ogromne, natomiast stan krzywd tak przejmujący, iż nawet po 50 latach sprawa ta musi być poruszona, szczególnie dziś, kiedy ukraińsko-polskie stosunki zostały znormalizowane.

wane. Dzisiejsza Polska jest krajem tolerancyjnym, demokratycznym i rządzonym zgodnie z prawem. Ukrainscy zawsze będą pamiętać, że Polska jako pierwsze państwo na świecie, uznała niepodległość Ukrainy w 1991 r. Od tamtej pory nasze stosunki układają się przyjaźnie. Współpraca ta istnieje nie tylko na równi urzędów państwowych, ale również w odniesieniu do indywidualnych osób, czy to w Polsce, na Ukrainie, w USA, czy też w jakimkolwiek innym kraju. Pomimo wszystko, sprawa akcji "Wisła" istnieje nadal.

Z nadzieją na dalsze polepszenie stosunków polsko-ukraińskich, prosimy zwrócić szczególną uwagę na akcję "Wisła", którą traktuje się jako "białą plamę" w powojennej polskiej historii. Prosimy jak najwcześniej rozpatrzenie następujących sugestii, które naszym zdaniem, ułatwiłyby i pogłębiły proces polsko-ukraińskiego pojednania:

1. Stwierdzić, że operacja przeprowadzona przez rząd polski w latach 1945-1947 miała na celu zniszczenie ukraińskiej mniejszości narodowej w Polsce.

2. Zwrócić cerkwie oraz inne obiekty społeczno-kulturalne (biblioteki, muzea, domy społeczne, itd.), które nadal znajdują się w posiadaniu państwa, ich prawnowitym właścicielom, czyli Ukraińcom w Polsce.

3. Zdajemy sobie sprawę, iż zwrot mienia poszkodowanym akcją "Wisła", bądź ich potomkom, w formie pierwotnej jest bardzo skomplikowany. W związku z tym należy zaproponować alternatywne rozwiązania, jak np. możliwość otrzymania ziemi na terytorium ich przodków z prawem budowy i zwrotem kosztów budowy, oczywiście miałyby to swoje odniesienie do wielkości majątku przejętego przez państwo. Inne formy ulg byłyby mile widziane.

W świetle zobowiązań urzędu państwa w sprawie poszanowania praw człowieka, wierzymy, iż operacja "Wisła" zostanie uznana przez Sejm RP za akcję niehumanitarną i będzie potępiona.

UKKA jest gotowa dopomóc Wam w każdym pozytywnym przedsięwzięciu wyżej wymienionych spraw, w imię sprawiedliwości i poszanowania praw człowieka.

Uprzejmie prosimy o ustosunkowanie się do naszego listu.

Z poszanowaniem,

Askold S. Lozynskyj
President

ВІДПОВІДЬ КАНЦЕЛЯРІЇ ПРЕЗИДЕНТА ПОЛЬЩІ АЛЕКСАНДРА КВАСЬНЄВСКОГО

Warszawa, 18 lutego 1997 roku

Marek M. Siwiec
Sekretarz Stanu
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
SMS — 0610/24/97

Pan
Askold S. Lozynskyj
Przewodniczący
Komitetu Kongresu Ukraińskiego w Ameryce

Szanowny Panie Przewodniczący,

W imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego dziękuję Panu za nadesłany list oraz za wyrażone w nim przekonanie, iż stosunki polsko-ukraińskie układają się przyjaźnie. Pan Prezydent podziela to przekonanie. Pragnie też, co niejednokrotnie już potwierdzał swoimi działaniami, przyczyniać się do dalszego zbliżenia pomiędzy narodami polskim i ukraińskim.

Historia polsko-ukraińskich losów jest trudna i skomplikowana. Są w niej wątki budujące, takie jak braterstwo broni, współpraca, sąsiedzka życzliwość, zgodne

Варшава, 18 лютого 1997 р.

Марк М. Сівець
секретар держави
канцелярія Президента Річипосполитої Польської.

Пан Аскольд Лозинський
Предсідник
Комітету Українського Конгресу в Америці.

Шановний Пане Предсіднику!
В імені Президента Річипосполитої Польської Александра Кваснєвского дякую панові за надісланий лист як також за висказані в ньому ствердження, що польсько-українські відносини укладаються приязно. Пан Президент поділяє Ваші думки. Він також праугне і це підтверджив неодноразово своїми ділами — причинитись до зближення між польським та українським народами.

Історія польсько-української долі є важка і складна. Є в ній будуючі клубки, такі як побратимство зброї, співпраця, сусідська добrocinnість, згідлеве співжиття людей іншої національності, релігії. Є та-

współżycie ludzi odmiennych narodowości i religii. Są też wątki tragiczne, takie jak wydarzenia na Wołyniu w 1942 roku, przymusowe wysiedlenia milionów Polaków oraz setek tysięcy Ukraińców z ich domów rodzinnych po II wojnie światowej, zmagania zbrojne i akcja "Wiśla", przeprowadzona w 1947 roku. Rozegrały się one w czasie, który był złowrogi dla narodów Europy i dla świata; w czasie, w którym z wielką siłą przejawiało się myślenie szowinistyczne i totalitarne. Przyniósł on wiele nieszczęść: zbrodni, bezprawia, wysiedleń ogromnych rzeczy ludzi. Jest to czarna karta historii XX wieku.

Czas ten na szczęście należy do przeszłości. Suwerenne i demokratyczne państwa i społeczeństwa odnajdują drogę ku pojednaniu. Dobitnym tego przykładem jest wyjście sobie naprzeciw Polaków i Ukraińców, nasz dialog, dobrosąsiedzka współpraca i partnerstwo o strategicznym wymiarze. Na podobny wspólny wysiłek w przezwyciężaniu przeszłości i w dążeniu do pojednania zdobyli się w ostatnich latach Polacy i Niemcy, choć także było to niełatwko dla naszych narodów.

Już 3 sierpnia 1990 roku Senat Rzeczypospolitej Polskiej podjął w kwestii akcji "Wiśla" specjalną uchwałę. Jej stwierdzenia są gestem ręki wyciągniętej do pojednania. Pozwólę sobie przytoczyć fragmenty tej uchwały:

"Pragnąc pojednania, dążymy do ukazania naszej trudnej historii w świetle prawdy. W szczególności wymaga to ujawnienia bolesnych wydarzeń, które zdarzyły się w okresie powojennym w naszej wspólnej ojczyźnie...."

Senat Rzeczypospolitej Polskiej potępia akcję "Wiśla", w której zastosowano — właściwą dla systemów totalitarnych — zasadę odpowiedzialności zbiorowej."

Pragnę poinformować Pana, Panie Przewodniczący, że Prezydent Aleksander Kwaśniewski podziela oceny zawarte w przytoczonej uchwale Senatu RP i pragnie, by w podobnym, samokrytycznym z obu stron, duchu oceniona być mogła cała trudna przeszłość polsko-ukraińska. Prezydent Aleksander Kwaśniewski uważa, że historia jest przede wszystkim źródłem doświadczeń. Spór o jej interpretację nie może być zarzemkiem konfliktu między narodami.

Prowadzone są obecnie prace nad wspólną deklaracją Prezydentów Polski i Ukrainy w sprawie naszej trudnej przeszłości. Można oczekwać, że zostanie ona ogłoszona podczas wizyty Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego na Ukrainie w maju bieżącego roku.

Nawiązując do innych kwestii poruszonych w Państkim liście, informuję, że obowiązujące w Polsce regulacje ustawowe stwarzają osobom prywatnym, takim jak kościoły i związki wyznaniowe, możliwość dochdzenia swych praw majątkowych wobec przejętych swego czasu przez państwo obiektów sakralnych czy też innych

kijk tрагічні клубки, як події на Волині в 1942 р., примусове виселення мільйонів поляків, як також сотні тисяч українців з їх батьківських осель по Другій світовій війні, збройні змагання і акція "Вісла", що була проведена у 1947 р. Розігралися вони в часі, який був злощасним для народів Європи і світу: в часі коли з великою силою набирало ваги шовіністичне і тоталітарне мислення. Приніс він багато нещасть, вбивств, безправя, виселення великих мас людей. Це чорна сторінка історії двадцятого сторіччя.

Нація цей час належить вже до історії. Суверенні і демократичні держави та народи знаходять шлях до поєднання. Виразним показчиком цього є наш спільній діялог, добросусідська співпраця і партнерство на стратегічному полі. На подібні в спільні зусилля, перемагаюче минуле і прямуючи до поєднання і злагоди здобулися в останньому часі поляки і німці, хоч це також не було легким для наших народів.

Вже 3-го серпня 1990 року Сенат Річипосполітої Польської підняв був питання акції "Вісла", виносячи спеціальну постанову, яка є виразом простягнутої руки до поєднання. Дозволю собі навести уривки цієї постанови:

"Прагнучи злагоди, прямуємо до того, щоб показати трудні сторінки історії в правдивому світлі. Спеціальною вимогою цього є виявити наболілі випадки, котрі мали місце в повоєнному часі в нашій спільній батьківщині."

Сенат Річипосполітої Польської засуджує акцію "Вісла", в котрій прийнято притаманну для тоталітарних систем зasadу збирної відповідальності".

Хочу поінформувати пана, пане предсіднику, що президент Александер Квасьневський поділяє оцінку з цієї постанови Сенату Річипосполітої Польської і прагне, щоб в подібному, самокритичному з обох сторін дусі, була оцінена важка польсько-українська минувшина. Президент Александер Квасьневський уважає, що історія є передовсім джерелом дослідів. Спір щодо її інтерпретації не може бути жеврічим огником конфліктів між народами.

Під цю пору ведеться праця над спільною декларацією президентів Польщі і України в справі нашої важкої минувшини. Можна сподіватись, що вона буде проголошена під час відвідин президента Річипосполітої Польської в Україну в місяці травні цього року.

Нав'язуючи до інших питань, порушених у Вашому листі, повідомляю, що існуючі в Польщі правні закони створюють правним особам, таким як церкви, місця релігійних культив, можливості домагатися своїх маєтокових прав щодо забраних їх державою у певний час, сакральних чи інших об'єктів публічного

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ
ЩИРО ВІТАЄ УЧАСНИКІВ

КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ

ЯКИЙ ВІДБУВАЄТЬСЯ У ВАРШАВІ В ДНЯХ 5 і 6 КВІТНЯ 1997 Р.
ТА ЗАПОЧАТКОВУЄ

ПРОГРАМУ КРАЙОВИХ ВІДЗНАЧЕНЬ 50-РІЧЧЯ АКЦІЇ "ВІСЛА",
НАЦІОНАЛЬНОЇ ТРАГЕДІЇ В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

МИ СКЛАДАЄМО ВАМ, ДОРОГІ БРАТИ І СЕСТРИ ЩИРУ ПОДЯКУ І ПРИЗНАННЯ,
ЩО МИМО ДЕПОРТАЦІЙ, ТЕРОРІВ ТА НАСИЛЬСТВА, ВИ ЗБЕРЕГЛИ
СВІЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ.

ЩАСТИ ВАМ БОЖЕ У ДАЛЬШІЙ ВАШІЙ ПРАЦІ!

За Крайову Екзекутиву ООП в Америці

Марія Дупляк
голова

Зенон Войтович
секретар

obiektów użyteczności publicznej. W parlamencie trwają prace legislacyjne nad rządowym projektem "Ustawy o rekompensatach z tytułu utraty mienia przejętego z naruszeniem prawa", na mocy której stworzona byłaby możliwość odszkodowania także dla obywateli polskich narodowości ukraińskiej, poszkodowanych w akcji "Wiśla".

W imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej pragnę Pana zapewnić, iż Polska przywiązuje wielką wagę do tego, aby społeczność ukraińska w naszym kraju miała wszelkie warunki do kultywowania swej tożsamości narodowej i rozwoju, zgodnie z demokratyczną zasadą równości obywateli wobec prawa. Jesteśmy również zainteresowani jak najlepszym ułożeniem stosunków z niepodległą Ukrainą oraz z diasporą ukraińską w świecie.

Z poważaniem,

(Podpis)

вжитку. В парламенті ведуться праці над урядовним проектом "Закон про відшкодування з причини втрати майна дорогою нарушення права", на підставі якого була б створена можливість відшкодування для польських громадян української національності, які були пошкодовані через акцію "Вісла".

В імені Президента Річипосполітої Польської бажаю пана запевнити, що Польща прив'язує велику увагу до того, щоби українська громадськість в нашому краю мала всі можливості до плекання своєї народної ідентичності, її розвитку, згідно з демократичною засадою рівності всіх громадян в обличчі права. Ми є рівнож зацікавлені тим, щоб відносини з незалежною Україною, як рівнож українською діаспорою у світі укладались в як найкращій формі.

З повагою

Підпис.

ДО УВАГИ ВСІМ АВТОРАМ І ДОПИСУВАЧАМ

ПРИГАДУЄМО, що згідно з журналістичною практикою, РЕДАКЦІЯ ПРИЙМАЄ ТІЛЬКИ ОРИГІНАЛИ СТАТЕЙ ЧИ ДОПИСІВ. СТАТТІ, ЯКІ БУЛИ ВІСЛАНІ/НАДРУКОВАНІ В ІНШИХ ЖУРНАЛАХ ЧИ ЧАСОПИСАХ НЕ БУДЕМО ПОМІЦЮВАТИ. Редакція.

LEMKIVSHCHYNA

VOL. VIII

SPRING 1997

No. 1

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

CHRIST IS RISEN!

WE EXTEND BEST WISHES AND HOLIDAY GREETINGS

THIS JOYOUS EASTER SEASON

TO ALL OUR MEMBERS AND FRIENDS, ESPECIALLY TO LEMKO UKRAINIAN
ORGANIZATION IN UKRAINE, POLAND, AND SLOVAKIA, AND TO ALL
UKRAINIANS WHEREVER THEY MAY LIVE!

MAY THE RESURRECTED CHRIST BRING YOU GREAT JOY AND HAPPINESS
THIS HOLIDAY SEASON, AND ALWAYS!

The World Lemko Federation
Organization for Defense of Lemko Western Ukraine
The Lemko Research Foundation

ON THE 50TH ANNIVERSARY OF HEINOUS OPERATION "WISLA"

Washington, DC (UNIS) — One of the most important scheduled activities of the Ukrainian Congress Committee of America, Inc. (UCCA) for 1997 is the commemoration of the 50th anniversary of Operation "Wisla." More than 650,000 Ukrainians living in Poland's eastern territories were forcibly uprooted in 1944-47 and deported to the former USSR and northwestern regions of Poland, with Operation "Wisla" accounting for some 150,000. The reason for this dislocation was not a natural disaster or uninhabited lands, but despite toward the Ukrainian minority.

Pursuant to a treaty between the USSR and the Polish People's Republic, Ukrainians were forcibly deported from Poland to the former Soviet Union. In less than two years, almost 500,000 Ukrainians were evicted from their homes and resettled. Many members of the community were killed, while Ukrainian churches were desecrated or destroyed. The second phase began in 1947 when Polish authorities developed a plan (later renamed Operation "Wisla") to resettle the remaining Ukrainian community to lands in northwestern Poland. Particularly targeted segments of the

population included the clergy, intellectuals, and members of the Ukrainian Insurgent Army (UPA).

In this 50th anniversary of Operation "Wisla," the UCCA has set forth a separate program focusing world opinion on the infamous results of the Operation and seeking some compensatory relief. Plans call for highlighting the historic event with featured articles in *The Ukrainian Quarterly*. The UCCA delivered a letter in Polish* and English** to Polish President Aleksander Kwasniewski and the Polish Parliament, the Sejm, appealing for a condemnation of the acts and the creation of a program of rehabilitation and compensation for the victims. Copies of the letter dated January 13, 1997, were also forwarded to the Polish Ambassador the United States, His Excellency

Jerzy Kozminski: the President of the Polish American Congress, Edward Moskal; and the President of the United Ukrainians in Poland, Myron Kertyczak.

On Sunday, January 26, 1997, UCCA President Askold S. Lozynskyj, and UCCA External Affairs Chairman, Orest Baranyk, met with Polish American Congress President, Edward Moskal, in Chicago. Mr. Moskal agreed to assist the UCCA in its appeal to the Polish government. UCCA President, Askold Lozynskyj, commented on the meeting by stating: "We focused on several issues of mutual concern aimed at ameliorating relations between our people both in Poland and in Ukraine. Both communities in the United States look forward to be of much assistance in this regard." The UCCA is also requesting all local Ukrainian-American communities to appropriately commemorate this anniversary with religious services, conferences, and public gatherings. •

* See p. 10 of this issue of *Lemkivshchyna*.

** Printed below.

DOCUMENTS

UCCA's LETTER TO THE PRESIDENT AND PARLIAMENT OF POLAND

January 13, 1997

The Honorable Alexander Kwasniewski
President of Poland
UL. Wiejska 10
00-902 Warszawa, Poland

The Honorable Deputies of the Sejm of Poland
The Sejm of the Republic of Poland
ul. Wiejska 4/6
00-902 Warszawa, Poland

Mr. President and Honorable Deputies:

On December 11, 1946, the United Nations General Assembly adopted the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, which defined genocide as follows:

"In the present Convention, genocide means any of the following acts committed with intent to

destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group, as such:

Killing members of the group.

Causing serious bodily or mental harm to members of the group.

Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part.

Imposing measures intended to prevent births within the group.

Forcibly transferring children of the group to another group."

Several years prior to the defining of post-World War II borders, in the spring of 1943, certain political parties in Poland raised the issue of arranging a population exchange with the USSR. In particular, they stressed the need to resettle the Ukrainian population. The issue gradually gained support within elements of Polish society which had subjected the Ukrainian minority to harsh attacks and discrimination. At the conclusion of

World War II, Polish communists took control of the government. To endear itself to the populace, the post-war government sought to establish a

While the treaty provided for a voluntary exchange, in fact, very quickly this safeguard was breached. Almost immediately upon the conclusion of war, Polish troops entered the regions inhabited by Ukrainians. They surrounded villages and forced the Ukrainians to leave Poland for the Ukrainian SSR. As a result, entire villages in the Bug and Sian rivers' regions were evacuated, many inhabitants killed, often during mass extermination, their personal possessions pillaged, some tortured and homes razed. Greek Catholic and Orthodox clergy and property, in particular, bore the brunt of this operation. Some of the more prominent Ukrainian Catholic Churches seized and closed were: Church of the Epiphany in Krynytsia, built in 1872; Church of St. Demetrius in Leliuchiv, built in 1861; Church of St. Mary the Protectress in Labowa, built in 1787; Church of Sts. Kosma and Damian in Mylyk built in 1792 ; and Church of Archangel Michael in Zhegestiw, built in 1920. Of the six Ukrainian Catholic Churches in the ancient town of Sanik, only the Church of the Holy Trinity still stands. Among the most prominent clergy was His Excellency Kyr Josaphat Kocylowsky, Bishop of Peremyshl, Sambir, and Sanik, who was arrested by the Polish forces, beaten, dragged to prison and delivered to the Russians in 1947. A striking example of the pogrom against Ukrainian churches is the incident involving Rev. Mykhailo Plakhta. Forcibly dragged from the altar as he celebrated Holy Liturgy in the village of Surokiw, the priest, his wife, and their infant son Yurko, were shot to death by Polish communist forces.

By September 1, 1946, some 500,000 Ukrainians had been involuntarily relocated to the USSR. Approximately 200,000 Ukrainians remained in Poland, largely in mountainous, non-accessible regions controlled by the Ukrainian underground. The treaty of September 9, 1944, after two extensions, finally expired and the Ukrainian SSR was reluctant to extend it further. Nonetheless, in Poland, the problem of the remaining Ukrainian minority population had to be dealt with.

The initial suggestion to resettle the remaining Ukrainians to western Polish territory was presented to the First Secretary of the Polish Workers' Party, Wladyslaw Gomulka, in November 1946. In February 1947, Deputy Chief of Staff of the Polish military, General Stefan Mossor, articulated a laconic and clear policy: "In the spring commence an emerged program to resettle these people by family, dispersing them within the 'reunified' lands where they should swiftly assimilate." On March 29, 1947, the Politburo of the Central Committee of the Polish Workers' Party passed

resolution, "Expeditorily resettle Ukrainians and those of mixed marriage on the 'reunified' lands (primarily northern Prussia) without creating concentrated groups and not nearer than 100 km. from the border." A secret document dated April 16, 1947 set forth the specifics of Special Operation "Wschod" (later renamed Operation "Wisla"), as follows:

1. Purpose

To finally solve the Ukrainian problem in Poland towards the following end:

a) In conjunction with the State Repatriation Administration, to evacuate from the southern and eastern border region all individuals of Ukrainian nationality and resettle them on the north-western lands with minimal density.

b) The evacuation must include all elements of the Ukrainian nationality, including Lemkos and those of mixed Ukrainian-Polish marriages.

c) On the territory where the underground bands are headquartered, in the south-eastern region (Shank and environs), it is necessary to conduct a complete evacuation, which will include the Polish civilian community without regard to professional, social or party affiliation. In the future, this territory is to be settled by demobilized military colonizers.

d) The evacuation should be conducted expeditiously (within 4 weeks if possible) in order to enable the settlers of new land to complete Spring sowing.

e) Simultaneously with resettlement, it is necessary to carry out an offensive against bands of the Ukrainian Insurgent Army which must be destroyed indiscriminately upon the evacuation's completion.

Minister of Public Safety Radkiewicz Brigadier General	Minister of National Defense Zymierski Marshall of Poland
--	---

The test of the official document set the primary goal of this military operation - the "final solution" of the Ukrainian problem in Poland. It meant the total deportation of all ethnic Ukrainians, as well as members of mixed Ukrainian-Polish families. Vacated farms, villages, and towns were to be settled by ethnic Polish settlers, preferably retired military personnel.

Quite apart from the directive's *prima facie* discriminatory and inhumane nature, the methods employed were egregious. At dawn, a military unit would surround the village, preventing egress. The villagers were told that they had two hours to pack their possessions. A military

convoy led the victims to a designated railroad station. The deportees were divided into groups. Intellectuals, clergy, and those suspected of assisting the underground were arrested and sent to a concentration camp near Auschwitz. The evacuation plan provided that resettled Ukrainians should not constitute more than 10% of any village or town. Thus, from April 29 to August 12, 1947, some 140,000 Ukrainians were forcibly relocated. The next few months added an additional 10,000 to that number.

The resettled Ukrainians were not permitted to leave their new residences. Ukrainian churches and schools were forbidden. The evacuation plan clearly set out the purpose of the operation: "The main purpose is to assimilate them in a new Polish environment... Never use the term 'Ukrainian'. Should an intellectual manage to sneak in among the deportees, resettle him separately and far-removed from any Ukrainian community."

On July 27, 1949, the victims were officially deprived of any rights regarding real and personal property left behind, which became the property of the state, including both individual and community-held property, i.e., community clubs, churches, etc. Upon the completion of the actual operation, the government commenced a new effort to expunge any trace of Ukrainian existence in southeast Poland -- monuments, cemeteries, landmarks, crosses, archives, museums, libraries, street and village names were changed. Many churches became Polish Roman Catholic or storage places, their interiors desecrated and defaced.

CONCLUSION

The Ukrainian Congress Committee of America, Inc. (UCCA) is a not-for-profit American organization which represents and advocates the interests of Ukrainian-Americans and Ukrainians worldwide. In this regard, the UCCA had addressed numerous issues with individual organizations and governments, especially those of the United States and Ukraine. Upon occasion, the UCCA petitions other foreign governments when extreme circumstances warrant worldwide attention.

The UCCA believes that the events in Poland from 1945-1947, with regard to Ukrainians, represent such egregious circumstances, rising to the level of genocide as defined under the UN Convention. The consequences of the inhumanity inflicted upon the Ukrainian population in Poland are so exigent and the cries of the victims so compelling even today that redress must be sought, particularly at present, when Ukrainian-Polish relations have been normalized. In fact, today's Poland is manifestly tolerant, democratic, and governed by the rule of law. Ukrainians will remember always that Poland, first of all countries, recognized the independence of

Ukraine in friendship and cooperation. This phenomenon has occurred not only on the level of governments, but also on individual levels, whether it be in Poland, Ukraine, the United States or elsewhere. Still, the legacy of Operation "Wisla" remains.

In the hope of further benefiting Polish-Ukrainian relations, we request that you take official note of Operation "Wisla" as a dark and genocide chapter of Polish post-war history. Once you have had the opportunity for independent study and analysis, we would urgently request that you consider the following repertory measures:

1. Condemn the operations conducted by the government of Poland from 1945 to 1947, aimed at the destruction of the Ukrainian nationality in Poland.

2. To the extent possible, restore community-held property such as churches, libraries, museums, meeting halls, etc. to the Ukrainian community in Poland.

3. Inasmuch as it would be difficult to restore specific individual property to the victims of Operation "Wisla" or their descendants, compensatory alternatives should be offered, such as the opportunity to obtain land on their ancestral territory with the rights to offset construction costs (to a specified extent) against real property assessments imposed by the government. Additional forms of relief may be deemed suitable and expedient.

In view of the commitment of your government to humane and civilized values, exalting the dignity of man, we believe the legacy of Operation "Wisla" is an unacceptable blot upon Ukrainian-Polish relations. This organization stands ready to assist you in whatever positive action can be taken in this regard in the name of justice and humanity. We look forward to your considered response at your earliest convenience, and to our mutually beneficial communications.

Respectfully,

Askold S. Lozynskyj
President

cc: His Excellency Jerzy Kozminski; Ambassador of Poland to the United States of America

Edward Moskal; President, Polish American Congress

Myron Kertyczk; President, Związek Ukraińców w Polsce

Part IV of Prof. P. Potichnyj "The Lemkos in the Ukrainian National Movement..." will continue in Lemkiwshchyna, Summer 1997.

ЛИЦАРІ ЧЕСТИ

(Закінчення)

В грудні 1942 року Ярослав був підступно арештований у Львові і підданій жорстоким тортурам. Про цей маловідомий період життя загадує з важкими душевними переживаннями сестра Оля.

"Разом з Ярославом, в одній камері перебував ще один в'язень, поляк за походженням, член підпільної польської антифашистської організації. Він і виходив, і доглянув Ярослава, який після допитів і тортур не міг пересуватися навіть по камері. Польське підпілля організувало втечу своєму учаснику. Цією ж нагодою пропонував скористатися Ярославу сусід по камері, але поскільки стан здоров'я йому не дозволяв це зробити, то він змушеній був залишитися в тюрмі. Перебуваючи в одиночній камері, хотів покінчити життя самогубством, щоб при майбутніх тортурах не видати своїх товаришів і службових таємниць. Спроба, однак, не вдалася. Незабаром друзям-підпільникам вдалося визволити його і Д. Грицая, (пізніше головного шефа штабу УПА "Північ") з в'язниці на вул. Лонецького у Львові.

Безпосереднім керівником і організатором цього викрадення був один з керівників ОУН на Львівщині Дмитро Куп'як "Клей",¹⁴ який сьогодні проживає в Канаді.

Про цей унікальний виладок загадував пізніше Д. Грицай таким чином: "Серед охоронців було кілька наших. Жаль, що може й не побачу їх більше. А треба було б віддячити... Так ось. Прийшли два шуцполіцай до начальника тюрми і вручили йому наказ гестапо, оформленій за всіма правилами. Німецький бланк, підпис начальника гестапо,

печатка — все на місці. Вимагалось відправити Грицая і Старуха в управління гестапо на вул. Пепчинську. Той бовдур і відправив з ними нас обох. А привели не на Полчинську, а на вул. Богуславського. Там уже німецька особівка ждала нас як генералів. Так ми розв'язалися з гестапо і тюрмою".¹⁵

В 1943-44 рр. Я. Старух очолював роботу підпільної радіостанції "Вільна Україна" в Карпатах.

Процес організаційного оформлення УПА завершився в серпні 1943 р.¹⁶, коли формально було відокремлене Головне Командування УПА від Проводу ОУН, Головний Військовий Штаб ОУН перейменовано на Головний Військовий Штаб УПА, і створено посаду Головного Командира УПА. Організаційно за територіальним принципом всю УПА було поділено на чотири групи: УПА-Північ (Полісся, Волинь і Житомирська область); найбільша група УПА-Захід (Галичина, Буковина, Закарпаття і Холмщина); УПА-Південь (Вінницька і Кам'янець-Подільська області і українські землі на південь від них) і УПА-Схід (решту центральних і східних областей України).

УПА-Захід мала шість воєнних округів. Одною із шести була ВО "Сян" — Закерзоння. До діяльності цієї округи ми і будемо привертати увагу читача. На жаль, у нашому розпорядженні є надто обмежена література, в якій цей період розкривається у формі окремих епізодів, а то й не розкривається зовсім. І тим не менше, інформація, якою володіємо, заслуговує на увагу і логічне вивчення.

¹⁴ Див. детальніше: д-р П. Мірчук "Роман Шухевич (Тарас Чупринка) Командир армії безсмертних". — Нью-Йорк—Торонто—Лондон, Товариство колишніх вояків УПА в США, Канаді і Європі, 1970; — С. 113. М. Базелюк "Один проти імперії". — За вільну Україну.

¹⁵ В. Р. Щеглюк "...Як роса на сонці": Політичний роман-хроніка, написаний на основі спогадів колишнього діяча ОУН-УПА Л. С. Павлишина. — Львів: УПІ ім. Ів. Федорова; Фенікс Лтд, 1992, ст. 108.

¹⁶ Точна дата невідома. Перший збережений наказ Головного Командування УПА має дату 15 серпня 1943 р.

Що ж являв собою цей край у названий період, якою була тут політична ситуація?

Отже під кінець 1944 р. Україна була очищена від німців. Але майже всі українські землі опинилися знову під більшовицько-московською окупацією. Здавалось, що ОУН і УПА мають перед собою вже лише одного ворога — Москву. Угорщина, Румунія і Польща опинилися теж під фактичною окупацією імперіалістичної Москви, то й ситуація виглядала таким чином, що всі етнографічні українські землі будуть приєднані до Української РСР, а Угорщина, Румунія і Польща стануть союзниками України в боротьбі проти спільногого ворога, імперіалістичної Москви, за свою власну державність і незалежність. Марево національної смерті в московському ярмі ставало не тільки перед народами, включеними вже в СРСР, але й перед тими, що опинилися під московською окупацією, як, ніби то, ще "вільні" і "незалежні держави". Ворог для України запишався, здавалось, вже лише один.

Ta несподівано з'явився ще один: комуністична Польща. Як це завжди в історії бувало, Польща, хоч і сама опинилася під московським чоботом, продовжувала далі дивитися ласим оком на українські землі і вирішила скористати з важкого лихоліття України і захопити для себе частину українських земель.

16 серпня 1945 року Москва продала Польщі без згоди українського народу західну смугу української землі: Лемківщину, Засіяння, частину Любачівщини, Равщини, Сокальщини, Холмщини і Підляшшя, разом 19000 кв. кілометрів із півторамільйонним населенням. Цю смугу названо "Закерзонням", бо вона простягдалася на захід від "лінії Керзона", яку в 1920 р. англійський міністр закордонних справ пропонував як кордон між Польщею і УРСР. Згідно з тим московсько-польським договором, всі українці Закерзоння мали бути виселені до УРСР, а обезлюднена ця смуга української землі мала стати інтегральною частиною Польської держави. Всі старовинні українські пам'ятки історії та культури мали бути стерті з лиця землі.

Названу територію споконвіків заселяв український народ і тому він був єдиним законним її власником. Тому ОУН, УПА і УГВР прийняли рішення протиставити збройну боротьбу москов-

В СЕЛІ ДОЛИНІ*

Пливє Сян у Долині,
Широким крутим коритом.
Мов каже малій дитині,
Щоб раділа своїм життям.

Вже так пливі довгі роки,
Зле, що невміє говорити голосом.
Розказав би про людські клопоти
Та і дальше про всі потоки.

Буває, що повертає дитина,
Котра родилася над крутогою рікою,
Відчуває як кличе рідна глина,
Тоді груда хоче бути з нею...

Неможна забути Долини, ні Сяну,
З-над Ослави чудового села...
Бо все минуле вертає до сну,
Хоч сили молодої вже нема...

О, земле моя рідна,
І чиста вода на Сяні,
Щоб думка була згідна,
Обіцяю бути ще в Долині!!

Василь Шурин.

* Село Долина, Сяніцького повіту розташоване над рікою Сян, між Загір'ям і Сяноком.

сько-польській змові. Йшлося про те, щоб, кров'ю мешканців тієї землі і їхніх братів з інших частин України вписати на сторінки історії незнищимий протест проти насильного загарбання Польщею у змові з Москвою тієї частини споконвічно української території.

В 1945 р. Я. Старух був призначений Крайовим Провідником ОУН на Закерзонні. А Головнокомандуючим УПА — 6 округи "Сян" було призначено полковника "Ореста".

У цьому краї, в приблизно сімсот селах і кількох десятках міст проживало біля мільйона українців. В багатьох селах і містах проживали українці і поляки, що значно утруднювало оборону українського населення від польського геноциду і шовінізму. Округи було поділено на три тактичні

відділи: "Лемко", "Бастіон", "Данилів". На той час продовжували активно діяти чотири курені УПА під командуванням "Рена", "Коника", "Залізняка" і "Прірви". В їх розпорядженні було чотирнадцять сотень УПА і шість самостійних сотень під керівництвом "Кармелюка", "Чауса", "Мирона", "Штуля", "Ворона" і "Смирного", а також сотні підстаршинської школи ім. Коновалця під керівництвом "Зенка", а також декілька десятків груп СКВ (Самооборонний кущовий відділ). Населення Закерзоння з довірою ставилось до воїнів УПА, особливо молодь і всіляко допомагали своїм визволителям.

Можливо через постійну небезпеку, яка висіла над цим народом у названих теренах панувала висока ідейність, згода, взаємодопомога і послух. До тих, хто ставав сексотом застосовувались правила військового революційного суду.

"...Ставлення селян Закерзоння до УПА цілком змінилося лише тоді, — зазначив один із учасників національно-визвольного руху на Лемківщині І. Дмитрик, — коли вони побачили, що ми без вагання йдемо в бій в їх обороні перед німцями, поляками, мадярами та більшовицькими партизанами. Кожний з цих ворогів грабував лемківські села з їх єдиного багатства — худоби. Відразу після нашого приходу на Лемківщину, селяни жалілися нам, що всякі банди грабують їм воли з попонини, позбавляючи основи їхнього господарства".¹⁷ Із відомих причин абсолютно негативну характеристику цим подіям можна віднайти у польських виданнях, які побачили світ у 60-70 рр.¹⁸

Прихід Я. Старуха на посаду Крайового Провідника ОУН на Закерзонні не був випадковим. В історії УПА це був період, коли потрібно було міняти форми і методи боротьби з легальними на нелегальні, а значить здійснювати ідейне керівництво всіма військовими структурами ставало все важче. Тим більше, що на його відповідальності в архівах його бункеру зберігалися тисячі імен і адреси провідних командирів і їх підлеглих, як на Закерзонні, так і за його межами, адреси законспірованих розвідок і зв'язкових у різних

країнах. Це добре усвідомлював Я. Старух і розумів, що в разі його смерті повинні бути знищені і матеріяли архіву.

На жаль автору цих рядків, не вдалось, поки що, зібрати детальніше дані про названий період діяльності відважного командира. Немає відповідної інформації і в сестри Ярослава — Олі. Едине джерело — це спогад капітана Стапінського — офіцера польської армії, про що піде мова нижче. Одне відомо беззаперечно, що Я. Старуху вдалось організувати досконалу сітку підпілля, включно з бункерами, магазинами харчування, зброєю, шпигунами, і прекрасно налагодженою розвідкою не тільки на Закерзонні, але й у цілій Польщі.

"8 серпня 1947 р. почато докладне перешукування району. Зловлені повстанці з групи "Шума" оповідали, що "Стяг" часто змінював своє місце перебування", — так починав свою розповідь капітан Стапінський, а це утруднювало пошуки бункера "Стяга". Нарешті 17 серпня, в глибокій гущавині ялівцю вдалося встановити підь помітні сліди, що вели до бункера "Стяга". Після знайденого входу до криївки, "Стягу" і всім, хто був з ним разом, було запропоновано залишити її і здастися. Серія пострілів з автоматичної зброї засвідчила, що повстанці не мають наміру виходити на поверхню і здаватися в полон. Продовжується нова хвиля стрільби, бункер потрясає новий вибух, а опісля наступає тиша.

Керівнику групи саперів вдалося встановити, а потім ще зняти міни біля входу в бункер. За розповідями сестри, біля входу було шість мін. 18 серпня було розкопано "кабінет" самого "Стяга", в якому знайдено мішки з харчами, гроші, фотоапарати, лікарства, велику кількість документів. З тої частини бункера, що не була охоплена пожежою пізніше добуто задимлені трупи "Стяга" і чотирьох найближчих співробітників.

Таким чином смерть "Стяга" і його однодумців зафіксована у спогадах очевидця, одного з тих, хто боровся проти українського національно-визвольного руху. Ця істина є однозначною і відповідає історичній правді. Підтверджується вона і спогадами сестри Ярослава. Але як стверджує полковник польської тодішньої армії, організатор і один з керівників боротьби проти УПА на Закерзонні Ян Герхард після смерті "Стяга" боротьба українських повстанців продовжувалась ще до 1948 року.

¹⁷. І. Дмитрик. "Записки українського повстанця. В лісах Лемківщини". — Львів: "Червона калина". 1992, ст. 11.

¹⁸. S. Walach. "Był w Polsce czas". — Krakiv, 1971. (польською мовою — М. Х.).

Але не відповідають історичній дійсності "одкровення" цього ж Герхарда про те, що нібіто "Стяга" і "Дальнича" — чолових керівників УПА і ОУН на Закерзонні було арештовано. Можна припустити, що Герхард, міг і не знати про героїчну смерть Старуха, а можливо спеціально дезінформував читача, щоб применшити ролю цих людей, щоб показати їх такими, що проявили легкодушність, здавшись в полон до ворога.

Складаючи вінок пам'яті Старуху-сину, людині безмежно відданій боротьбі за волю українського народу, за Українську Незалежну Державу, "Лицарю Золотого Хреста Заслуги" скажемо словами одного із учасників цієї боротьби на Закерзонні Ю. Борця "Чумака". "Коли йде мова про боротьбу на Закерзонні, треба згадати і другу після командира "Рейна" особистість, що була душою тих вогнених років на Лемківщині. Я маю на думці провідника ОУН Закерзонського краю Ярослава Старуха — "Стяга".

Я мав змогу спостерігати наших провідних членів ОУН у роках боротьби УПА і з певністю підтверджу, що в історії оборонної боротьби народів немає їм рівних. Один з тих велетнів нашого народу був славетної пам'яті Ярослав Старух — "Стяг".¹⁹

Будучи якось на розмові з Олею Старух я чітко і недвозначно запитав її, в чому вона вбачає джерело сили великого патріотичного духу, притаманного всім членам їхньої родини, і, зокрема, Ярославу. І вона також не менш однозначно відповіла — у виховному впливі родини, тобто батька, матері насамперед, а також дідуся, бабусі, братів, сестер. Безумовно, що в цьому вона мала повну рацію. Але на додаток, я продовжував свої роздуми. "Дійсно кожна людина є насамперед членом родини і лише потім громадянином. Родина — перший основний чинник, який дає людині ті виховні основи, що потім приймаються в суспільному житті. З багатьма українськими родинами історія зіграла гіркий, а то й трагічний жарт: обділені в національних почуттях батьки повинні виховати національно свідомих юних громадян молодої держави. Чи можливо це? Так, можливо, але за

ПЛАЧЕ СОЛОКІЯ!

— Солокіє! річко мила,
Чом ти ся зажурила?
— Як же маю веселою бути?
Коли про вас не можу забути.
Ви вмивалися моєю водою,
Ви пісні співали надо мною!
Хруші бреніли над водою,
А тепер вже я не собою.
Вода моя не шумить,
А то мене дуже болить!
Мої береги храбустям заросли,
А ваші хати рознесли.
Вже п'ятдесят років минає,
Як вас вже тут немає!
Вже "Висла" промовляє,
Но вас до мене не повертає.
Моя вода червоніла,
Від вашої крові й тіла!
Вас повезли в незнане,
Думали, що ви цигани!
Де ви? де ваші дити?
Чому вам мною не володіти?
Повернітесь, вас благаю,
Нехай я бур'яном не заростаю.
За що кат вас вбивав?
Чому маленький Петrusь,
По лісі блукаючи,
Своїх родичів шукав?!
Хто придумав нещасну "Віслу",
Що горе над вами зависло!?
Мабуть, це злій в те вдавався,
Що в цю "Акцію" запродався.
Діти мої, діти — повертайте!
Господь добрий, не лякайтесь!
Прадідівську рідну землю,
Дальше оріть та засівайте.
Тоді щойно я зрадію,
Та береги зазеленію!
Перемишль, 22.01.1997 р.

¹⁹. Ю. Борець. Передмова В. С. Коваля. "З найкращими". К.: Наукова думка, 1992, ст. 286-287.

умови, що у старших буде бажання подолати свою національну інфантильність (курсив наш — М. Х.)".

"Ми всі мусимо великими спільними зусиллями нищити ту юдку отруту, що хотіла випалити в душах українського народу зі східних земель кожне найдрібніше почуття, з якого складається національна свідомість, національна гідність, а передусім — почуття нерозривної національної спільноти". — Так писала українська поетеса Олена Теліга. Сама з тих, хто виріс у російськомовному середовищі, усвідомив себе особистістю, відчувши вже в юнацькі роки принадлежність до певної нації, похресниця (чи не символічно?) визнаної російської поетеси Зінаїди Гіппіус, вона розуміла, що змагання до віднайдення національних почувань — це змагання за справжнє життя нації. Розуміли це батько і син Старухи — сини Західної України і боролись за цю ідею до загину. Ось чому і ввійшли в історію свого народу як лицарі національної честі.

* * *

Криваво заходило сонце над Закерзонським краєм. Закінчувався серпневий день 1947 року. Було це тоді, коли літо з осінню зустрічається, тоді, коли літо відходить і передає своє ґаздування осені.

Над верхів'ями зелених Бескидів вони зустрілися, а потім розпрощалися і полинули у протилежні простори. Заспивали бори свою одвічну пісню літові на прощання. Запахли квіти, заспівали пташки. І літо радісно полинуло на селянські загони та оселі, до змучених душ і сердець.

Прилинуло і... вжахнулось... Зруйноване, спалене і стоптане лежало Закерзоння після чотирьох років національно-визвольної боротьби, від Бескидів аж до Холму. Незасіяні вівсом і житом, незасаджені картоплею, заросли бур'янами лемківські і холмські землі. А куди ділись люди, оті суцільні, оті закорінені у своїй землі трударі? Їх вже немає, бо вороги насильно вирвали їх з рідної землі та

Село Королик, Сяніцького повіту. Тільки поломані нагробні хрести пригадують, що тут було село...

вивезли на чужину... Та не стала чужою для сотень тисяч переселенців земля України-матері. Бо всі діти її — будь-які етнічні групи — одинаково для неї стали близькими і дорогими. Ось чому велика кількість колишніх переселенців разом з своїми нащадками стали повнокровними громадянами незалежної Української Держави, в яких би її куточках вони не проживали.

*Терном заростають дороги і стежки. У діке поле перемінив ворог квітучу колись землю. В цьому полі тільки самітні могили юних борців залишилися по лісах, вершинах і ярах...
Могили ці стоять на сторожі західного кордону українських земель та гомонять про долю-волю України.*

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМІ

ПАВЛО ЛОПАТА

ФІЛЯРЕТ КОЛЕССА

(ДО 50-ЛІТТЯ СМЕРТИ)

Минуло вже пів століття з дня смерти Філярета Колесса — академіка, якого фолклорична і науково-творча діяльність, мала велике значення для розвитку української культури. Він помер 3 березня 1947 року, залишивши багато нових, не скінчених задумів. Його особу називають класиком української фолклористики, а праці його займають почесне місце в європейській науці. Як вчений, композитор, музикознавець та пристрастний збирач української усної мудрості, Колесса залишив велике число наукових праць, які творять цінну спадщину його діяльності.

Ф. Колесса народився 17 липня 1871 р. в с. Татарське, Стрийського повіту. Його батько Михайло був священиком, дядько по матері Іван Лаврівський (1822-1873), який народився в с. Лопінка, Ліського повіту, був також священиком, композитором, музиком і диригентом — а також родич матері, Модест Мецінський (1876-1935) був видатним оперовим співаком-тенором. Тож напевно великий вплив на молодого Філярета мала його сімейна рідня а також його два старші брати — Іван та Олександр. Як студент Стрийської гімназії, Віденської духовної семінарії та Львівського університету філософського факультету систематично збирал народні пісні, серйозно вивчав історію і теорію музики та почав писати власні композиції. Студентське життя дало йому ґрунт, який пізніше використав для своїх інтересів. Про дев'ятнадцять річного початківця Іван Франко помістив першу етнографічну статтю в журналі "Народ" під назвою "Народні вірування на Підгірі в селі Ходовичах". Опісля його численні, більш наукові рецензії були опубліковувані у різних етнографічних збірниках, журналах та в "Записках Наукового товариства ім. Шевченка".

Незабаром настав важливий етап у творчій діяльності Ф. Колесси. Влітку 1908 р. він виїхав разом із Лесею Українкою та її чоловіком Кли-

ментом Квіткою на Лівобережжя. Звідси значна частина фонографічних записів народних дум стала для вченого джерельним матеріалом, над яким він працював понад п'ять років. Результатом його збирацької праці була поява книжки "Мелодії українських народних дум".

Наступні експедиції Ф. Колесса здійснив у Карпати, а саме: Ужгородський район у 1910 р., Бойківщину 1911 та Пряшівщину у 1912 роках. Найуспішніші його маршрути були здійснені три рази підряд, тобто у 1911, 1912 і 1913 роках, у найдалі висунену на захід українську територію Галичини — Лемківщину.

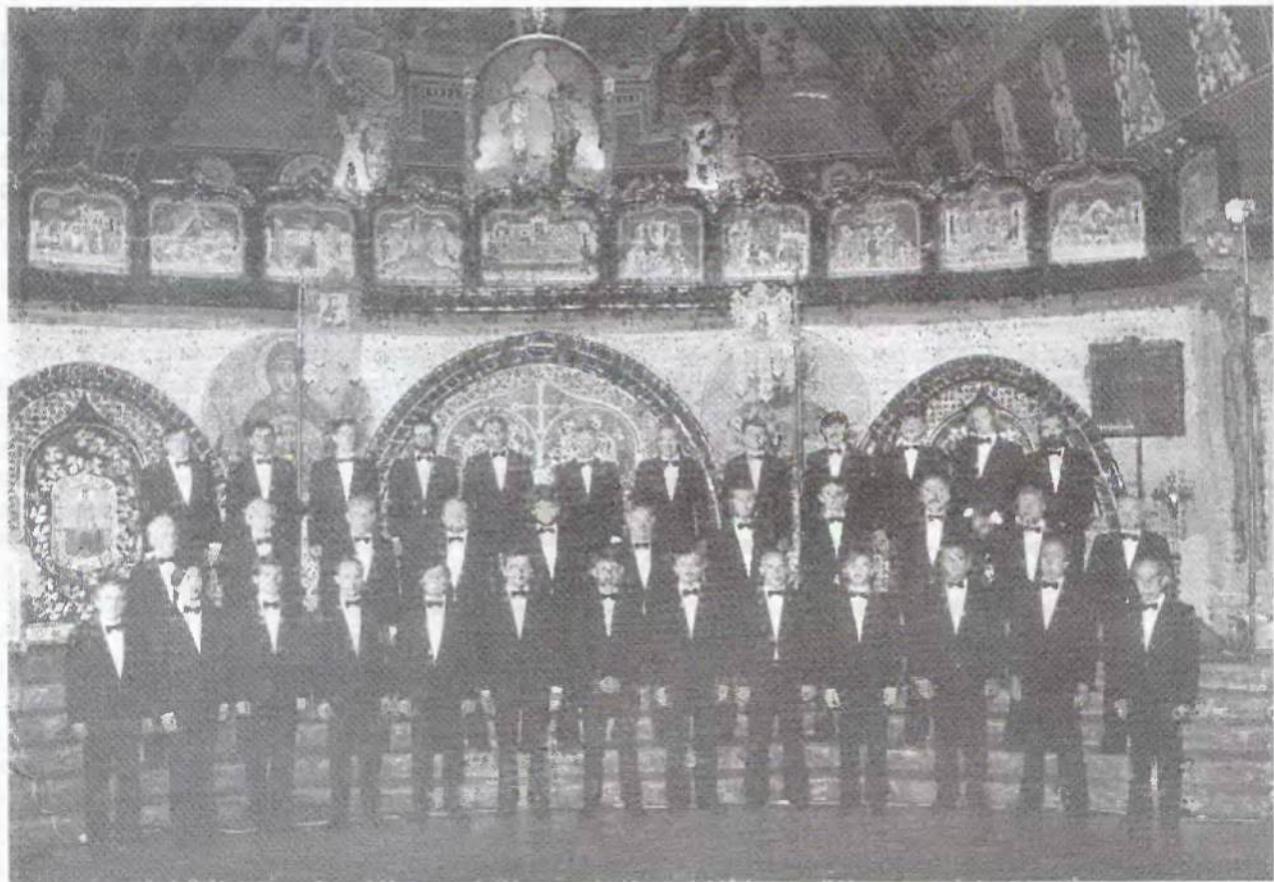
Фолклором цього регіону він цікавився ще раніше. Бувши студентом у Львові, зустрічав пітомців Духовної Семінарії. Походили вони з різних сільських закутків Лемківщини і були членами львівського музичного товариства "Боян", до якого належав і сам молодий Колесса. У цьому він почув десятки народних лемківських пісень, які співала молодь, переспівувала їх і передавала від одного студента до другого, пізнавала їхню вартість не тільки поетичну, але й музичну. Записавши пісні лемків, Філярет їх опрацював для хорового співу і видав друком під назвою "Лемківські співанки" у 1895 р.

Під час повище згаданих екскурсій на Лемківщину, Колесса перейшовся по селах Сянічини, Горлицчини та по Грибівському і Новосандецькому повітах. Побував цей збирач лемківських пісень у таких селах: Команча, Чистогорб, Вислік Вижній, Вислік Нижній, Поляни Суровичні, Тарнавка, Волтушева, Дошно, Шкляри, Висова, Ганчова, Квятонь, Устє Руське, Присліп, Пантна, Маластів, Ропиця Руська, Брунари Вижні, Ставіша, Чертижне, Тилич, Поворозник, Андріївка та в інших.

У цих селах він записав 820 пісень, з яких майже 200 було ним записано на фонограф. Ось кілька пісень, які Колесса записав на Лемківщині:

Вітаємо "ЖУРАВЛІВ" з 25-літнім Ювілеєм!

"Позерай, пані матко" — записані слова з мелодією в с. Волтушеве; "Вибирайся Марисю, вибирайся з нами" — записав у с. Висова. У цьому ж селі він записав пісню під назвою "Грішна дівчина в пеклі", яка починається такими словами:

"Ішло дівча на воду під зелену заграду,
Нашло оно злотий квіт, стало собі вінці виц...".

У сусідньому селі Ганчова під титулом "Жінка розбійника" записав цей етнограф довшого змісту пісню, що починається:

А там долов за стодолов,
Оре дівча чорним волом...".

"Чорна вовна на білім баранку" та "Там за нашом хижом купа сена" — записані обидві пісні в Устю Руському. Колессою занотовано ще й таку весільну пісню в с. Маластів: "Не будеме їсти, не будеме пити, покаль нам не дате, по што-сме ту пришли...".

Після зібрання такого багаточного матеріялу пісенного характеру, Ф. Колесса взявся за його систематизацію та упорядковання в окремий збірник, який з'явився друком 1929 р. під назвою "Народні пісні Галицької Лемківщини з текстами і мелодіями" як окремий Етнографічний збірник НТШ, числа 39 і 40.

У цій книжці, де старанно опрацьований спо-
весний і музичний текст, осягнуто те, чого завжди
прагнув етнограф досягнути своєю роботою. Ця
праця і досі має найсерйозніше наукове досягнен-
ня взагалі. Повних 16 років він присвятив для
упорядковання цього пісенника, в якому поділено
пісні за конструкцією мелодій, їхніми жанрами і
типами. Збірник поділений на 14 розділів. В них
найбільшу частину займають обрядові пісні: весіль-
ні, обжинкові та собіткові. Це видання дуже
вартісне ще й тим, що у вступній статті насвітлено
характеристичні прикмети мелодій досліджуваної
території. Цінні спостереження Колесси наведено
на підставі архаїзму у лемківських піснях, які
"дають багатий матеріал для того, щоб прослідку-
вати повільний перехід від середньовічних ладів
до нової октавної системи шляхом різних моди-
фікацій". З цього матеріалу він зробив важливий
висновок, що "лемківський діялект виявляє тісний
зв'язок і нероздільну єдність із західною групою
українських музичних діялектів". Цей музикозна-
вець підкреслив у своїй статті про чужі впливи,
хоч і незначної міри, словацьких, польських та
мадярських на фолклорно-народні твори лемків-
ського типу. Про те їхня принадлежність близчча
до матірного, українського пnia, з якого виростили,
поруч лемківського, ще й бойківський та гуцуль-
ський типи карпатського стилю пісень.

Збірник "Народні пісні з Галицької Лемків-
щини" являється найсерйознішим науковим досяг-
ненням у цій ділянці, бо за кількістю зібраних
пісень з цього регіону, одною людиною, досі він
не має собі рівних.

Різноманітність жанрів лемківської пісенної
народної творчості, починаючи від обрядових,
календарних, дівочих, парубоцьких, баладних і
весільних, вказує на багатство репертуару лемків-
ських пісень.

На передодні появи цього збірника, Ф. Колесса
на Другому з'їзді слов'янських географів й етно-
графів у Кракові в червні 1927 р., виступив із

ґрунтовно опрацьованою темою на польській мові
"Характеристичні признаки західно-українських
музичних діялектів у мелодіях народних пісень з
Лемківщини". У цій доповіді вчений-академік по-
над двадцять разів вживав слова "лемки, лемків-
ський, Лемківщина", на підставі яких підкреслив,
що піснями лемків з двовіршованими строфами
зустрічаємося найчастіше. Їхні винахідливи форми
та зміст і досконала побудова мелодики, "що оспі-
вують різні моменти особистого і родинного життя
та сільського побуту, грають таку ж саму роль у
лемків, як коломийка у східній Галичині або кра-
ков'як між польським народом. Ця спільна епігра-
матична форма пісень у всіх слов'ян, дає основи
для створювань все нових і нових пісенних імпро-
візацій. Тут автор своєї доповіді детально вказує
на свободу тактовної побудови лемківських пісень;
на часте вживання односкладових слів без знач-
чення, наприклад: ей, гей, ой, а, як, ю; поширення
мазуркової ритмічності; мелодійність звукоряду
із тонічністю в середині пісень, яка творить, немов
би вісь, навколо якої повертається мелодія; по-
ходження багатьох пісень із середньовічних цер-
ковних ладів та на інші прикмети, які надають
самобутності та притаманності тільки Лемківщині
та її прадавньому автохтонному населенню.

Колесса доводить, що більшість лемківських
мелодій мають в собі високохудожні зразки. Зокре-
ма на весілях співаються часто строфічні пісенні
форми, які своїми ритуалами вживаються часто і
в практиці. Свобідні надзвичайні пісні лемків є
одні з найбагатших за яскравістю наспівів. Науково
опрацьований оцией багатий скарб народних пісень
Філіяретом Колессою став джерельним матеріалом
для його всебічного досліду. У збірнику "Народні
пісні з Галицької Лемківщини" вказано на багату
літературу пісенного предмету та на нові відкриття
в цій ділянці музичного фолклору лемків. Запи-
сувач і глибокий знавець лемківської музики, яким
був академік Ф. Колесса, являється найбільшим
досі в українській фолклористиці.

З ЖИТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

ВІСТИ З КРАЙОВОЇ УПРАВИ:

14-го грудня 1996 р. голова КУ Марія Дупляк взяла участь у засіданні Крайової Екзекутиви Українського Конгресового Комітету Америки в Нью-Йорку, де в 50-ту річницю горезвісної акції "Вісла" заплановано провести зовнішні акції, а саме:

- лист-звернення до президента та сому Польщі в справі акції "Вісла" та її наслідків;
- зустрічі з представниками Польського Конгресу у Чікаро;
- зустрічі з польським амбасадором у Вашингтоні тощо.

22-го січня 1997 р. представники КУ ООП, Т-ва вояків УПА та Об'єднання кол. вояків УПА відбули сходини в справі скликання зборів представників всіх українських крайових громадських організацій та установ для створення Крайового Комітету для відзначення 50-ліття акції "Вісла", 55-річчя від створення УПА та 50-річчя рейду деяких відділів УПА на Захід.

22-го лютого в Нью-Йорку відбулись збори представників організацій та установ, на яких вибрано Крайовий Громадський Комітет (див. стор. 28 Лемківщини).

29-го лютого — засідання Крайової Управи ООП. Заслухано звітів та обговорено плян праці, а зокрема плян відзначень 50-ліття акції "Вісла".

СТВОРЕНО КРАЙОВИЙ КОМІТЕТ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 50-РІЧЧЯ АКЦІЇ "ВІСЛА"

В суботу 22-го лютого 1997 року в приміщеннях УККА в Нью Йорку відбулися наради для створення Крайового Комітету, щоби гідно відзначити 55-річчя засновання УПА, 50-річчя рейду частин УПА на Захід і 50-річчя Акції "Вісла". В цих нарадах взяло участь 32 особи, які репрезентували 25 краївих організацій.

Результатом цих нарад був створений Крайовий Комітет, який матиме за завдання належно відзначити вище намічені історичної ваги річниці, а особливо 50-річчя горезвісної Акції "Вісла", якої ціллю було цілковите знищення українського населення на Лемківщині, Надсянню, Холмщині і Підляшші і тим самим здійснити остаточну розв'язку українського питання в Польщі. Акція "Вісла" роз-

15-го березня — перше засідання Крайового Комітету. Обговорено плян відзначень, які заплановано на осінь, цього року.

3-6 квітня — голова КУ Марія Дупляк взяла участь у засіданні Української Всесвітньої Координаційної Ради та Конгресу Українців Польща, що відбулися у Варшаві, Польща, а були започаткуванням краївих відзначень 50-ої річниці акції "Вісла".

ХРОНІКА ПОДІЙ

18 січня 1997 р. — 5-ий Відділ ООП в Ірвінгтоні влаштував дуже успішний традиційний Свят-вечір.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ:

30 листопада 1996 р. — 3-й Відділ ООП, Пассейк, Н.Дж. головою переобрano Василя Гаргая. КУ репрезентувала її голова Марія Дупляк.

8 березня 1997 р. — 2-ий Відділ ООП, Йонкерс, Н.Й. Головою переобрano Стефана Гованського. КУ репрезентувала М. Дупляк, голова.

8 березня 1997 р. — 11-ий Відділ ООП Олбанської Округи. Іван Філь переобраний головою.

15 березня 1997 р. — 1-ий Відділ ООП, Нью-Йорк, Н.Й. Головою переобрano Теодора Малиніака. КУ заступав Юрій Ковальчук, допомоговий референт.

15 березня 1997 р. — 5-ий Відділ ООП, Ірвінгтон, Н.Дж. Головою Відділу вибрано Володимира Кікту. КУ репрезентував Зенон Галькевич, заст. голови.

16 березня 1997 р. — 7-ий Відділ ООП, Джерзі Сіті. Н.Дж. Володимира Блажевського переобрano головою відділу на наступну каденцію. Зенон Галькевич, заст. голови репрезентував КУ ООП.

почалася 28-го квітня 1947 року, якраз 50 років тому.

Ініціаторами цих нарад була Крайова Управа Організації Оборони Лемківщини і Головні Управи Вояків УПА ім. ген.-хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринки і Об'єднання кол. Вояків УПА ЗСА і Канади. Вони намітили характер цих відзначень, які стануть платформою діяльності Крайового Комітету.

Найважливішими завданнями Крайового Комітету буде придбання фондів на видання матеріалів про Акцію "Вісла", відбути в усіх церквах в ЗСА загальний День Скорботи в наміренні 50-річчя жертв Акції "Вісла". Влаштувати наукові конференції, а в місяці жовтні закінчити ці відзначення

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

ДО КРАЙОВОЇ ЕКЗЕКУТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ В ЗСА

З почуттям дошкульного болю і образи ми прийняли повідомлення в пресі про становище представників Української Американської Координаційної Ради на переговорах з представниками Українського Конгресового Комітету Америки, що відбулися в грудні 1996 р. в справі об'єднання української громади. На тих переговорах представники Української Американської Координаційної Ради заявили, що "Екзекутива УАКР не приймає погоджений раніше план щодо представництва в майбутній президії Українського Конгресу Америки, що необхідно замінити в ній Організацію Оборони Лемківщини іншою організацією, оскільки ООЛ, мовляв, є регіональною, а не країовою організацією".

У нас немає сумнівів, що Екзекутива УАКР знає про те, що Організація Оборони Лемківщини в Америці є країовою організацією, існує понад 60 років, має добре розвинену сітку відділів, видає журнал "Лемківщина", а її земляки лемки були засновниками Українського Народного та Робітничого Союзів, тим більше, що голова УНСоюзу виконує також обов'язки голови Української Американської Координаційної Ради.

Становище та вимоги УАКР є тим болючішим, що збігаються із 50-річницею варварського ви-

селення українського населення Закерзоння т. зв. Акцією "Вісла", під час якої викинено нас із нашої рідної Лемківщини, а УАКР своєю вимогою — мовляв для конечності об'єднання громади — намагається викинути одиноче представництво знищеної віткі українського народу — якою є лемки — на маргінес громадського життя. Невже це було б доповненням цієї нещасної Акції "Вісла", що її здійснили поляки?

Організація Оборони Лемківщини в Америці, її членство, жертвою та чесно працюють на усіх відтінках української зорганізованої громади в ЗСА, як повновартісний та належно шановний її член і тому становище УАКР щодо ООЛ вважаємо ганебним. Радимо приглянутися більше праці нашої організації та пізнати нас краще, а тоді наявно соромно стане ініціаторам нерозумної вимоги щодо ООЛ.

В обличі несправедливого становища Української Американської Координаційної Ради щодо Організації Оборони Лемківщини в Америці, вважаємо, що УАКР, як водиться в культурному світі, повинна перепросити ООЛ та все її членство.

Екзекутива Крайової Управи
Організації Оборони Лемківщини в Америці
10-го лютого, 1997 р.

належно підготовною імпрезою.

Вище наведені завдання були темою перших нарад Крайового Комітету, що відбулися 15-го березня ц. р., на яких було оформлено плани і формат намічених відзначень.

На нарадах 22-го лютого обрано управу Крайового Комітету в такому складі: голова — Варка Бачинська (Союз Українок Америки), містоголови — пор. Лев Футала (Т-во вояків УПА), Марійка Дупляк (Організація Оборони Лемківщини в Америці), Юліян Котляр (Об'єднання кол. вояків УПА); кореспонденційна секретарка — Зеня Брожина (Пласт), протоколярний секретар — Осип Труш (УАКР); фінансовий референт — Богданна Походай (Організація українських правників). Вільні члени управи: д-р Степан Ворох (Українське Лікарське Товариство), Михайло Ковальчин (Злу-

ченій Український Американський Допомоговий Комітет), Олександер Білевич (Об'єднання кол. вояків УПА) і Володимир Янів (Українська Народна Поміч).

Як повище було згадано, що присутніх представників на цих нарадах було 32 особи, які представлявали такі установи й організації: НТШ, СУК "Провидіння", ЗУАДК, Народна Поміч, ООЛ, Фундація УВУ, УБС, УККА, Фундація "Волі", Український Музей, КПС Пласт, УЛТГА, УАКР, Середовище УГВР, Укр. Амер. Ветерани, Об'єднання кол. Вояків УПА, Т-во Вояків УПА ім. ген.-хор. Р. Шухевича — Тараса Чупринки, Асоціація Укр. Амер. Адвокатів, ОБВУА, Броди Лев — 1 УДУНА, Об'єднання Вояків 2-ої Дивізії УНА, СУА, ООЧСУ, ОЖ ОЧСУ, ОДВУ, СУМА.

О. Труш.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

17 грудня 1996 року на 76-му році життя відійшов від нас видатний український мистець з Лемківщини, заслужений діяч мистецтва України **Василь Одрехівський**.

Народився 18 лютого 1921 р. в с. Вілька, Сяніцького повіту в родині різьбяра. Різьбіти почав малим ще хлопцем. Майстерності різьби навчився від батька та від знаменитого мистця-односельчанина Михайла Орисика. Важко пережив період окупації, рятуючись перед попським підпілям.

У 1945 р. виселений в Україну, опинився у Львові. Тут закінчив художнє училище та інститут прикладного та декоративного мистецтва (1957), став членом Спілки художників України. З ранніх його творів варто згадати "На ярмарку", "Лемко несе дрова" (1946), "Лемки в дорозі" (1947), "Дроворуб", "Збирання винограду" (1948). Ставши професійним скульптором, особливу увагу приділив портретам. Першим портретним твором був "Юрко Шкріблак" (дипломна праця). Надалі створив портрети "Лук'ян Кобилиця" (1960), "Композитор Станіслав Людкевич" (1964), "Василь Стефаник" (1971) і ряд інших.

В. Одрехівський — співавтор пам'ятника Іваніві Франкові у Львові (1964), І. Франкові в Дрогобичі (1967), кількох пам'ятників Т. Шевченкові. З лемківської тематики створив скульптурні портрети лемківського різьбяра Івана Кищака (гіпс), поета з Лемківщини Б. І. Антонича (дерево), співачки Марії Байко (дерево), керівника хорової капели "Лемківщина" Івана Кушніра (гіпс), професора Львівського медичного інституту Анатолія Гнатишака (дерево) і інші. Праці В. Одрехівського є цінними перлинами в скарбниці українського мистецтва. Покійний був постійним читачем квартальника "Лемківщина", на сторінках якого друкувалися фотографії його творів. Постійно вивчав історію рідного краю, радів успіхам земляків на культурній ниві як в краю, так в Україні і еміграції.

Похоронні відправи відбулися 19 грудня на Личаківському кладовищі у Львові. Попрощаючись з другом, земляком прибули багаточисельні його друзі, знайомі, прихильники його мистецької творчості, члени Спілки художників України, Товариства "Лемківщина" та Фундації дослідження Лемківщини у Львові.

Вічна Йому пам'ять!

Іван Красовський

15-го квітня 1996 р. членство 23-го Відділу ООП в Аубурн, Н. Й. на віки попрощало свого довголітнього члена **Василя Лепака**, що відійшов у вічність на 78 році свого життя.

Василь Лепак, народжений в селі Пантна, Горлицького повіту на Лемківщині, в 1941 р. виїхав на примусові роботи до Німеччини, де працював до закінчення війни. В Німеччині також одружився і у 1949 році, з родиною виїхав до США до міста Аубурн, Н. Й., де перевів ціле своє життя.

Покійний був членом парафії св. Петра і Павла та як чесний громадянин, підтримував все, що українське, а особливо любив свою Лемківщину.

Залишив у смутку свою дружину Єву, доньки Ольгу і Марію з родинами і сина Михайла і його родину, як рівнож вісім внуків та дальшу родину і друзів.

Замість квітів на могилу, на тризні зібрано 121.00 дол. на Пресовий Фонд "Лемківщини".

Михайло Халупа

9-го січня 1997 р. з волі Всешинього відійшов у Вічність на 85-му році життя **бл. п. Михайло Гінда**.

Покійний народився 5-го листопада 1912 року в селі Посада-Яслиська Сяніцького повіту, Лемківщина. Залишив в смутку племінника Михайла Шуб'яка з дружиною, племінницю Анну Барон з чоловіком у Монреалі, Канада, та дальшу родину в Україні.

Похоронні відправи довершили 13-го січня ц. р. о. Шам. Йосиф Федорик в асисті сотрудника о. Роберта Чиченз, в Українській Католицькій Церкві св. Володимира в Елізабет, Н.Дж. Відтак тлінні останки відпроваджено на вічний спочинок на цвинтар Св. Андрія у Бавнд Бруку, Н.Дж.

Життєвий шлях покійного Михайла не був легкий. Пережив тяжкі воєнні часи, олінившись на роботах в Німеччині, де треба було тяжко працювати. По війні опинився в американській зоні Німеччини, а в 1949 році пересився на постійно до США, де замешкав в Елізабет, Н.Дж. та від початку включився в українську громаду. Став членом своєї церкви, Українського Народного Дому, Спортивного українського клубу та 4-го Відділу Організації Оборони Лемківщини, де довгі роки сповняв функцію допомогового референта. Дуже переживав виселення українського народу з прадідівських земель Лемківщини, та радів з часом проголошення незалежності Української Держави.

Після похорону на жалібній трапезі голова 4-го Відділу ООЛ Василь Матлага висловив подяку родині за опіку над покійним та присутнім за участь у похоронних відправах та закликав присутні скласти пожертву на нев'януний вінок у пам'ять покійного Михайла.

Пожертви зложили: **20.00 дол.** — Стефан Пилип, **по 10.00 дол.** — Василь Метлага, Іван Васічко, Андрій Моряк, Михайло Кухта, Марія Вуйцьо, Анна Барон, Теодор Рудавський, Микола Шуб'як, Мери Томек, **5.00 дол.** — Анна Палик. **Разом 115.00 дол.**, які призначено на журнал "Лемківщина". Всім жертвам висловлюємо щире спасибі.

Василь Матлага.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Шановна редакція журналу "Лемківщина"!

Щиро дякуємо, що впродовж трьох років Ваш прекрасний журнал є нашим незамінним другом і порадником. Кожне новий вихід у світ журналу — це подорож в історичне минуле України, в її мистецтво та культуру. "Лемківщина" сприяє духовному відродженню, пробудженню національної свідомості українців, що рознесені долею по цілому світові.

Усьому творчому колективу журналу — щиро-сердне спасибі за цікаві матеріали, які є не лише інформативними, високопрофесійними, а ще й несуть до читачів життєдайне тепло, добре і щире слово. Діяльність "Лемківщини" проростає пагінцями духовності у серцях багатьох шанувальників української культури.

Як вияв глибокої поваги до Вашої діяльності на нові Духовного Возвелення Українства, прийміть в дарунок книги нашого видавництва: Володимир Качкан "Жива глина", Олександр Курочкин "Коза" і "Маланка".

Наши найкращі побажання подальшої плідної праці, творчого піднесення, хай Благодать Божа перебуває зо всіма Вами.

З повагою

Наталя Олійник,
молодший науковий співробітник
Гончарської Книгозбирнії України.
Опішне, Полтавщина.

КОЛЯДА 1996-97 Р. СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ

1-ІЙ ВІДДІЛ ООЛ, НЬЮ-ЙОРК, Н.Й.

200.00 дол. — Кредитова Кооператива "Самопоміч";
по 100.00 дол. — Ресторан "Кіїв", Український Народний Дім, Українська Православна Кредитова Кооперація, Подорожне бюро "Кобасьнюк";
по 50.00 дол. — Ресторан Stage, Український ресторан, East Village Meat Market, First Ave Meat Market, I. Границічний;
по 40.00 дол. — М. Ст. Корабель, О. М. Дякун;
30.00 дол. — Л. і проф. П. Гой;
по 25.00 дол. — Е. і П. Гарайда, Т. Павелчак, А. Павелчак, М. і Т. Малинняк;
по 20.00 дол. — "Арка", А. і Т. Гнатишин, М. Волошин, А. Тиханський, А. і І. Кадилак, А. Границічний, З. Іваницький, Б. Галаган, Я. Курошицький, Е. Горон, О. і М. Мандзяк, Д. Сеница, Е. Сеница, Г. Павелчак, М. Хомик, В. Великанич, І. Шегда, Я. Копчак, І. Завада, В. Скомський, А. і З. Войтович, Б. Биць, П. Бойцанюк;
15.00 дол. — П. Присташ;
по 10.00 дол. — А. Гавран, Ст. Барня, В. Панчак, А. Кушнірчук, А. Кендус.

2-ІЙ ВІДДІЛ ООЛ, ЙОНКЕРС, Н.Й.

100.00 дол. — Кредитівка СУМА, Йонкерс;
75.00 дол. — Я. і П. Палилик;
по 50.00 дол. — Стефан Гованський, М. і А. Барна, Л. і Г. Футала, Я. і Ю. Сисак, Т. Щур;
по 40.00 дол. — Петро Гованський, Павло Капітула, Іван Феленчак, П. і А. Цідило;
по по 30.00 дол. — В. Щур, І. і М. Ковалъчик, А. Кащак, С. і Е. Вариха, Л. Костечко, І. і А. Вариха, В. Закотиря, А. Горбачевський, Р. Козіцький, І. Гончак, С. Гаран, Ю. Ковалъчик, С. Шпинда;
по 25.00 дол. — В. Козіцький, Т. Гошко, В. і Я. Млинарик, С. і Т. Капітула, Я. і д-р М. Кіцюк, В. Кравець;
по 20.00 дол. — А. Вариха, В. Прусак, П. Шкафаровський, А. Кащак, І. Пупчик, В. Ковалъчик, С. Бренья, О. Гаран, І. Калакука, О. Дашко, Т. Коцур, В. Васічко, А. Сліпий, С. Гривна, Я. Баюс, А. Ковалъчик, М. Дембіцький, Стефан Фрич, М. Ропицький, Р. Васічко, Е. Тутко, А. Куцина, І. Мамрош, М. Філяк, Ю. Кащак, Т. Ропицький, О. Щур, С. Шульган, Мирослав Кузьмяк, А. Чухта, І. Сахар, В. Мікула, С. Куріло, Л. Ардан, Є. Борткевич, П. Вариха;
15.00 дол. — А. Капітула;
по 10.00 дол. — І. Круліковський, І. Горбачевський, М. Коцапей, Б. Лоневський, А. Гривна, Д. Ференц, С. Бакай, І. Кузевич, М. Вайда, А. Періх, І. Фецица, Т. Сахар;
5.00 дол. — Д. Качалуба.

3-ІЙ ВІДДІЛ ООЛ, ПАССЕЙК, Н.Дж.

100.00 дол. — Стефан і Анна Малинняк;
60.00 дол. — Степан і Марійка Дупляк;
по 50.00 дол. — Петро і Леся Палюх, Дмитро і Т. Богач, Стефан і Анна Косцюлек, Петро Гресь, Маріян і Марія Кош, Василь і Анна Гаргай, Василь Гавроняк, Богдан і Ірина Чайківські, Іван Хомко, Константин і Мирося Ваньо, Петро і Марія Русинко;
по 40.00 дол. — Стефан Пелтишин, Антін Косцюлек, А. Дзюбинський, Василь Котис, Стефан і Анна Татаренко, Теодор і Марія Олещук, Іван і Антоні Зельонка;
35.00 дол. — Ірина Дибко-Филипчак;
по 30.00 дол. — Стефанія і Ярослав Прегнер, Соня і Іван Долошицький, Павло Гира, Ярослав Петрик, Петро Млинарик, Стефан Дідух, Олена і Іван Ленчук;
по 25.00 дол. — Осип Васильків, Юрко Гаргай, Стефан Журавський, Сузанна Дупляк, Рома Дупляк, Евген Андрах, Іван Буртик, Богдан Баран, Зеня Брожина, Оксана Гной;
21.00 дол. — Теодор Марш;
по 20.00 дол. — Теодор Хомишак, Вол. Ткач, О. Палидович, Іван Гресь, Мірко Гресь, Іrena Цапар, Борис і Нілія Павлюк, Тарас і Дарка Ковалъчин, Марія і Микола філєвич, Володимир Кузик, Орися і Іван Чучак, Стефан Демчар, Андрій Шраменко, Стефан Гавроняк, Вол. Головко, Йосиф Рось, Юрій Оліярник, Роман Андрах, Теодор Корбак, Вол. Зельонка, Ю. Дзюбинський і І. Карлицький, Зенон Халупа, Петро Добросок і РозМарія Паниця, Ірка Кулик, Ярослав Завойський, Ярослав Завойський, мол., Марія Кибала, Іван Косцюлек, Іван Скала, Іrena Андруш, Юлія і Петро Вислоцький, Стефан Крицький, Іван Панчик, Зенон і Анна Знак, Микола Лазебний, Петро Ярошак, Василь Васів, Павло Баран, Дмитро Мацко, Антін Баран, Іван Карлицький, Ст. Перун, Микола Пелтишин, Евгенія Команецька, Вол. і Леся Пелтишин, Михайло Карлицький, Ярослав Данків, Василь Марущак, Богдан Журавський, П. Жолондек, Юліян Котляр, Л. Ленів, Леся і Ярослав Завойський, Вол. і Елізабет Грицьков'ян, Теодор Тарахівський, Хомка, Віктор Богонал, Василь Палюх, Віра і Василь Чирніанський, Ростислав Галабурда, Богдан Красина;
по 10.00 дол. — Петро Олещук, Алекс Фесяк, Антін і Іrena Микич, Д. Станчак, Соня Цапар, М. Куземчак;
по 5.00 дол. — R. Lybol, T. Клименко, У. Гуля, Г. і Л. Мочурад, М. Ваврус.

4-ІЙ ВІДДІЛ ООЛ, ЕПІЗАБЕТ, Н.Дж.

25.00 дол. — І. Васічко;
по 20.00 дол. — В. Матлага, А. Моряк, Ю. Полянська, Й. Колій, М. Вуйцьо, А. Гнатишак;

по 15.00 дол. — О. Кузшин, І. Урда, С. Каша;
по 10.00 дол. — В. Янів, І. Кушнір, Я. Турко, М. Мідзік, В. Дитиняк, Укр. Горожд. Клуб, М. Кухта, М. Кухта, М. Васічко, Д. Білецький.

Збірщики: І. Васічко, А. Гнатишак.

5-ИЙ ВІДДІЛ ООП, ІРВІНГТОН Н. Дж.

По 100.00 дол. — д-р Л. Кузьмак, Кредитівка Самопоміч Нюарк, Литвин-Литвин, О. П'ех;
по 50.00 дол. — С. Пужик, Я. Василишин, С. Бігуняк, д-р Б. Худьо, Р. Смоленець, Ю. Чарний, І. Саракун, В. Закамерок, В. Васічко, І. Сорока;
по 40.00 дол. — І. Копина, І. Войтович, Р. Андрушків, Т. Пиж, д-р Т. Шегедин;
по 35.00 дол. — В. Кікта, В. Кріль, Я. Гривна;
по 30.00 дол. — М. Лесько, Р. Лесько;
по 25.00 дол. — О. Лисенецький, Д. Подбережний, М. Цьок, І. Калинович, Т. Полянський, А. Шопа, Є. Ратич, О. Лацко, М. Семанишин;
по 20.00 дол. — М. Саверуса, А. Палюк, М. Даіман, А. Подбережняк, В. Роговський, Н. Краєвський, Є. Голебські, О. Бойко, В. Цинайко, В. Боярський, Я. Петруса, Й. Дідик, О. Смаль, О. Лазірко, В. Цюрліта, А. Феденишин, М. Яворський, Д. Карапович, М. Винарчук, М. Гладка, В. Кульматицький, О. Коверг, М. Козюпа, І. Котляр, П. Батків, С. Кмет, С. Палюк, Фризюк, Ю. Гбур, М. Ляшчук, Кривеца, Є. Хомик, А. Гудзай;
по 15.00 дол. — Р. Бойко, І. Іванчук, І. Гладка, М. Борис;

по 10.00 дол. — О. Кутій, Т. Кушнір, А. Кейбіда, В. Блажейовський, Б. Гавітчак, Р. Мигаль, О. Марушчак, А. Мокринська, Я. Турянський, О. Брик, Н. Савицька.

7-ИЙ ВІДДІЛ ООП, ДЖЕРЗІ СІТІ, Н.Дж.

200.00 дол. — Кредитівка Самопоміч;
60.00 дол. — С. Малиняк;
30.00 дол. — В. Сохан;
по 25.00 дол. — Парафія св. Петра й Павла, Г. Гонос;
по 20.00 дол. — М. Пилипчак, П. Андрейчак, І. Луничко, Ю. Ференцевич, М. Савчак, В. Гончарик, І. Шевчук, Д. Тхір, П. Костик, Т. Бобер, Т. Доманські, С. Гира, В. Блажейовский, П. Лукачин;
по 15.00 дол. — Т. Вовк, М. Німчик, Р. Руденко, А. Олекса, Д. Гбур, Т. Феш, М. Лиско, М. Гадзевич, Г. Білій, А. Фарбанець, Й. Подобінські, В. Добровольський, М. Білій, Й. Жубрицький;
по 10.00 дол. — Т. Білоус, А. Калинович, С. Гуравлевич, Т. Кахнич, С. Мацях, М. Білій, П. Пеличка, Б. Новосад, Б. Должицкі, С. Сибі, І. Салабей, І. Свищук, П. Васко, Ю. Колодій, П. Фуга, А. Фусяк, В. Білик, Т. Мусіло, А. Галущак, П. Каніщак, М. Порада, П. Палка, А. Кедринский, С. Чуйко, С. Прибила, Р. Гира;

по 5.00 дол. — Г. Гаврилюк, П. Васко, О. Ференс, Б. Рептак, І. Вілика, В. Салукі, Н. Ковбаснюк, М. Єдра.

8-ИЙ ВІДДІЛ ООП, ЧІКАГО, ІЛ.

200.00 дол. — О. Поливка;
150.00 дол. — Каса "Самопоміч";
100.00 дол. — Банк "Певність";
по 50.00 дол. — Українська Кооп. Агенція, Е. Цієрлік, "Міст—Карпати";
40.00 дол. — Я. Кравчишин;
30.00 дол. — О. Б. Тхорик;
25.00 дол. — Northwestern Travel Bureau;
по 20.00 дол. — М. Боївка, М. Чурма, М. Ділендроф, Д. Назаревич, Ст. Білянич, Ст. Вербовий, А. З. Маринець, М. Федатчин, О. Кукурудза, Б. Бендза, І. Лебедович, О. Гарбера;
10.00 дол. — Л. Галан;
5.00 дол. — М. Перун.

11-ИЙ ВІДДІЛ ООП, ВОТЕРВЛІТ, Н.Й.

25.00 дол. — А. Білинський;
по 20.00 дол. — Д. Купик, І. Філь, Р. Маселко, В. Мокей, М. Філь, І. Мокей, С. Карабин, І. Пац, І. Романишин, В. Коцур, Т. і Ю. Шипилівий, З. Сміт, І. Сухо вацький, К. Галефький, М. Сорока, Г. Сорока;
по 15.00 дол. — І. Карабин, І. Зендран, Д. Кушнір, П. Спяк;
по 10.00 дол. — М. Бобеляк, С. єдинак, В. Боднар, Д. Коцан, С. Олековська, М. єдинак, Д. Хорват, Є. Наболотний, М. Бучак, В. Літінський, В. Роман, П. Тарновський, І. Жеребинський, Р. Гарасимяк, П. Гарасимяк, С. Коновалчук, А. Урбан, П. Урбан, І. Клим, П. Спяк, І. Демчар, Д. Ванцко, С. Ксеніч, П. Ксеніч, А. Демчар, С. Мочульський, Ф. Кошикар, А. Урбан, І. Грицковян, Р. Мацюк, Б. і М. Біліца, Л. і А. Федорчук;
12.00 дол. — Іван Ротко;
по 5.00 дол. — М. Савків, О. Поповський, В. Стадник, С. Галібей, О. Омецінський, Г. Сорока, М. Мисак, Г. Буранич, С. Бачинська, О. Павлів, А. Дзюба, М. Налумник, В. Грицковян, Д. Кмач, Р. Ракочий, С. Вівчар, Т. Ракочий, С. Гебуза, С. Мадзелян.

17-ИЙ ВІДДІЛ ООП, РОЧЕСТЕР, Н.-Й.

по 25.00 дол. — І. Шурин, Українська Федеральна Кредитова Кооператива — Рочестер, Р. Куціль;
по 20.00 дол. — Я. Глушко, Я. Павлович, У. і М. Баб'юки, Б. Венгловський, А. Яріш, А. Котлярчук, В. Юськів, Г. Павлічко, Л. Лаба, М. Яцків;
по 15.00 дол. — Ст. і М. Адамчук, М. Корнило, О. Павлюк, В. Корнило;

по 10.00 дол. — М. Масловський, О. В. Розенчук, В. Рабарський, П. Дзюба, В. Шурин, О. Сабетович, В. Цап, І. Андрушко, Л. Галуѓа, В. Білан, Е. Кулик, Ф. Вовкович, О. Бієлка, В. Івасин, Тарас К., В. Захарків, М. Ліляк, В. Глидин, Р. Шпак, М. Хом'як, М. Білозір, В. Кавин, В. Бездух, А. Харабура, П. Балко, Р. Костюк, К. Міга, Л. Ріопка, К. і Л. Лялюк, О. і Н. Червінські, М. Вергун, І. Адамчук, Д. Бездух, В. Зборовський, М. Кліш, І. Тороус, М. Терлецький, С. Кобасовський, Ст. Король, М. Білей, М. Фалат, А. Т. Ільчишин, М. Єйна, В. Гулькевич, Р. Шутер;

по 5.00 дол. — Й. Павук, А. Кисіль, В. Бучек, Б. Хом'як, О. Турило, М. Федорчук, М. Маркович, Я. Білоус, М. Мигович, І. Гришина, М. Лесів, М. Шурин, І. Лазар, Р. Костюк, І. Свірський, І. Баран, В. Білик, Т. Коваль, В. Гринчишин, В. Служко, П. Б., Б. Борис, В. Калинич, В. Черневич, М. Литвинець, В. Івасів, М. Левчак, Т. Жгита, А. Притискач, А. Блищак, М. Балич, Л. Білик, Ю. Гудзилляк, Я. Темлишин.

23-ИЙ ВІДДІЛ ООЛ, АУБУРН, Н.Й.

30.00 дол. — д-р В. Прокопів;

по 20.00 дол. — М. Халупа, І. Латанишин, З. Казанівський, К. Стернюк, Г. і Г. Гавучак, М. і Л. Окаль, В. Дрочак, А. Гліва, Я. Сокирник;

по 10.00 дол. — І. Боцонь, В. Леканка, С. Ротко, Мирон Кіналь, Я. Коваль, В. Голак, Г. Гавучик, М. Халупа, Л. і С. Лисяк, І. Дрочак, Г. Гавришків, Б. Дрочак, М. Пінчак, Т. Лепак, І. Лакота;

по 5.00 дол. — Д. Латанишин, М. Пінчак, М. Гопяк, К. Гладун, М. Перісі, М. Велано, А. Царевич, С. Коник, М. Пізза, Пепер Assoc. Cquor, Sunset Restaurant, Petie Lenis, A. Натісняк, С. Баб'як, С. Лепак;

4.00 дол. — В. Тороис;

по 2.00 дол. — Ш. Лестін, Г. Балишак, В. Березівський, Н. Коломбус;

по 1.00 дол. — J.Teryk, J., J. Melaklen, J. Buffar, Б. Підкаміні.

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скро-
чувати статті та правити мову. Прислані матеріали редакція не повертає.

Статті підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Редакція не
буде поміщувати неввічливих, образливих для кого-небудь висловів.

Передрук матеріалів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної назви журналу.

Адреса: "LEMKIVSHCHYNA" Magazine, P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA

"LEMKIVSHCHYNA" Magazine is published quarterly by Organization for Defense of Lemko Western Ukraine,
Inc., P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Subscription Rate for 1996: in the United States of America \$ 12.00 per year (Bulk mail), in countries other than
U.S., annual subscription is \$ 16.00 in U.S. currency; single copy: US \$3.00.

Квартальник "ЛЕМКІВЩИНА" видає Організація Оборони Лемківщини в Америці.
Адреса: P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Річна передплата на 1996 р.: в США 12.00 ам. дол. звичайною поштою; в країнах поза межами США 16.00
ам. дол. річно; ціна поодинокого числа 3.00 ам. дол.

ДЕЛЕГАТУРА ООЛ ПАРМА, ОГАЙО

по 25.00 дол. — П. Пенгін, Р. Боднарчук;

20.00 дол. — І. Швець;

по 10.00 дол. — Ю. Лішнянський, Г. Головка, М. Моцьо, В. Возняк, В. Логошняк, М. Охрін;

по 5.00 дол. — М. Сенуга, А. Керік, М. Гейниш, А. Гибрік, Т. Задоровський, Ст. Хома, К. Мельник, І. Бак, В. Антонович-Бабенко, М. Петрина, І. Таркаля, З. Юрків, М. Мадаращ, Д. Гіба, Т. Василик, А. Ціцкевич, М. Дудич, С. Вільшанецька, М. Футей, А. Кеглер, А. Павник.

Збірщик: *П. Пенгін*

По 20.00 дол. — П. Дмитрик, Б. Міллян, І. Майкович;

по 10.00 дол. — В. Ільчишин, П. Байко, С. Гудз, А. Панас, Д. Мігельич, В. Савінда, П. Хімка, Я. Кривяк, М. Гальчук, С. Луців, Й. Фалат, Б. Дмитрик, Б. Тарнавський, Л. Милковська;

7.00 дол. — С. Кріспатий;

по 5.00 дол. — М. Волошин, Т. Бурий.

Збірщик: *П. Дмитрик*

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ

"Українські музеї, галереї і збірки в Західній діаспорі".
Видання СФУЖО, Торонто, Канада, 1996 р. 44 стор.

Олександер Курочкин. Українські новорічні обряди "Коза" і
"Маланка". В-во Національного музею-заповідника україн-
ського гончарства в Опішному. Опішне, Україна, 1995 р. 392
стор.

Rymanów Zdrój. 120 lat od odkrycia źródeł. Rocznik Rymanowa
Zdroju. Rzeszów, 1996. 80 pgs.

Bieszczady. Słownik historyczno-krajoznawczy. Part I: Gmina
Lutowiska. Published by Bieszczadzki Park Narodowy. Ustrzyki
Górne—Warszawa, 1995. 496 pgs.

Return to "LEMKIVSHCHYNA"
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007

BULK RATE
U.S. POSTAGE
PAID
CLIFTON, NJ
PERMIT No. 937

<http://lemko.org>

Digitally signed by http://lemko.org
DN: cn=http://lemko.org, o=Walter Maksimovich,
ou, email=walter@lemko.org, c=US
Date: 2009.12.27 00:07:50 -05'00'

НАШІ ВИДАННЯ

- ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ 40.00 ам.дол.
(альбомний формат, тверда оправа)
- АННАЛИ, Ч. 4. Матеріали про Лемківщину 15.00 ам.дол.
(твєрда, полотняна оправа, 256 стор.)
- АННАЛИ, Ч. 5. матеріали-документи про Лемківщину 20.00 ам.дол.
(твєрда, полотняна оправа, 256 стор.)
- Марія Остромира. ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ. Повість. 10.00 ам.дол.
(твєрда, кольорова оправа, 264 стор.)
- Т. і М. Лопаткевич. МАЛА САКРАЛЬНА АРХІТЕКТУРА ЛЕМКІВЩИНИ 25.00 ам.дол.
(твєрда, полотняна оправа, 490 стор.)
- "БУДЬ ЗДРАВА ЗЕМЛИЦЕ" 5.00 ам.дол.
(українські народні пісні про еміграцію)

До замовлення просимо ласкаво додати 2.50 дол. на покриття коштів пересилки

Замовляти на адресу:

The Lemko Research Foundation, Inc.
P.O. Box 7
Clifton, New Jersey 07011